

Lisbet Thorborg

Dansk talesprog i praksis

Grundbog

Øvelser med sproghandlinger og talesprogs vendinger

AKADEMISK FORLAG

Lisbet Thorborg

Dansk talesprog i praksis

Øvelser med sproghandlinger
og talesprogs vendinger

Akademisk Forlag

Lisbet Thorborg

Dansk talesprog i praksis. Grundbog

Øvelser med sproghandlinger og talesprogs vendinger

Copyright© Akademisk Forlag A/S, 1996

Fotografisk, mekanisk eller anden gengivelse af denne bog eller dele heraf er kun tilladt i overensstemmelse med Undervisningsministeriet og Copy-Dan. Enhver anden udnyttelse uden Akademisk Forlags skriftlige samtykke er forbudt ifølge gældende dansk lov om ophavsret. Undtaget herfra er korte uddrag i anmeldelser.

Omslag: Jens Landorph

Sats: Dedicated PrePress, Lyngby

Tryk: AKA-Print, Århus

Printed in Denmark 1996

ISBN 87-500-3404-9

Systemet omfatter:

Grundbog

Facitliste

Lydbånd

Opgavekort

Forord

"Dansk talesprog i praksis" er beregnet for udlændinge, der ønsker at lære dansk, og systemet tænkes anvendt som led i undervisningen i dansk som andetsprog og fremmedsprog.

"Dansk talesprog i praksis" sætter fokus på det talte sprog - på sproghandlinger og særlige talesprogs vendinger og rummer øvelser fra begynderniveau til mere avancerede niveauer. Ordforrådet holder sig inden for almindelige dagligdags områder.

Ved en sproghandling forstås en handling, man udfører vha. et sprogligt udtryk, f.eks. at bede om, at love, at foreslå. Når man udfører en sådan sproghandling, bruger man normalt andre udtryk end selve benævnelsen for sproghandlingen. Når man beder om, siger man f.eks. ikke: Jeg beder dig om at ....., men bruger vendinger som f.eks.: Gider du ikke ... , Vil du ikke godt ...

(For en nærmere redegørelse for sproghandlingsbegrebet se John Edelsgaard Andersen: Sproghandlinger – på dansk, Dansk lærerforening 1989).

Sproghandlinger kan udføres på mange forskellige måder. Man har i de konkrete situationer ofte adskillige udtryk at vælge imellem - indbyrdes med små betydningsforskelle. Mange udtryk kan igen optræde i forskellige betydninger. Faktorer som kropssprog, tonefald og ironi kan spille ind og påvirke den aktuelle betydning af et udtryk. Forhold som disse kan bogens øvelser ikke tage højde for.

Hensigten her har været at samle nogle typiske talesprogs vendinger og give nogle eksempler på, hvordan forskellige sproghandlinger kan udføres på dansk. Endvidere har det været hensigten at vise nogle nuancer i måderne at udføre dem på. Der gives eksempler på såvel klare og direkte vendinger som på indirekte og mere forsigtige udtryk, og det vises, hvordan forskellige udtryk henholdsvis kan forstærkes og dæmpes/nedtones.

Bogen er tilrettelagt som en praktisk øvebog, hvor først og fremmest det mundtlige, men også det skriftlige sprog trænes.

Til "Dansk talesprog i praksis" er udarbejdet lydbånd til hjælp ved udtaletræningen, og der foreligger en facitliste til bogen. Endvidere hører der et sæt opgavekort til bogen. Disse giver mulighed for nogle anderledes måder at arbejde med stoffet på – bl.a. forskellige former for lege og spil.

Indhold

Forord	5
Indhold	7
1. Informationsudvekslende sproghandlinger	
At spørge til noget, man har glemt (Hv-ord er det nu ...)	11
At spørge til andres formodninger (Hv-ord tror du, ...)	12
At søge bekræftelse – spørgsmål med "ikke"	13
At søge bekræftelse – spørgsmål med efterstillet "ikke" og "vel"	14
At søge bekræftelse / indrømmelse – spørgsmål med "ikke også"	16
At spørge til konsekvenserne af noget (Hvad hvis ...)	17
At forklare årsager (Det er, fordi ...)	18
At forklare hensigter (Det er for (ikke) at ...)	19
At informere / at spørge til andres viden (Er du klar over, at / hvor ...)	20
At verificere / at checke sine oplysninger (Er det rigtigt, at ...)	22
At konkludere / opsummere (Det vil altså sige ... / Så ... altså ...)	23
At beskrive / at identificere (Der var ... / Det var ...)	24
Neutrale kort svar (Eks.: Ja, det vil jeg godt. / Nej, det vil jeg ikke)	25
Neutrale kort svar i datid (Eks.: Nej, det kunne jeg ikke)	27
Kort svar i forbindelse med menings- og ytringsverb	28
Kort svar der udtrykker uenighed (Eks.: Jo, jeg har. / Nej, jeg har ej)	29
Kort svar der udtrykker protest (Eks.: Det skal de da (ikke))	32
Kort svar der udtrykker enighed / bekræftelse (Eks.: Nåh ja, det er han jo også)	34
Tematisering	36
Vished (Det er helt sikkert, at ...)	37
Uvished / usikkerhed	
Mulighed 1 (Det kan være ...)	38
Mulighed 2 – "kan" + infinitiv	39
Formodninger – positive sætninger (Jeg tror / Jeg er sikker på ...)	40
Formodninger – "må" + infinitiv	41
Formodninger – negative sætninger (Jeg tror ikke, ...)	42
Formodning om noget negativt / bekymring (Jeg er bange for ...)	43

Tvivl / uvished (Jeg er ikke sikker på ...)	44
Forskellige grader af uvished / uvished udtrykt gennem adverbier	45
Alternativer (Enten ... eller også ...)	46
2. Handlingsregulerende sproghandlinger	
At bede nogen om noget (Må jeg godt tage / Giver du ikke / Må jeg bede om ...)	47
At bede om noget i en forretning / bestille på en restaurant (Jeg skal have / Jeg vil gerne have / Kan jeg få ...)	49
At bede om lov / tilladelse (Må jeg godt / Kan jeg ikke få lov til ...)	51
At bede om accept (Er det i orden / Har du noget imod ...)	52
At bede nogen gøre noget – uformelt (... ikke ... ? / Kan du ikke lige / Vil du ikke godt ...)	53
At bede nogen gøre noget – formelt (Undskyld, kan De / De kunne vel ikke ...)	55
At bede nogen om ikke at gøre noget (Vil du ikke godt lade være med / Det er ikke så godt / Jeg er ikke så glad for / Du skal ikke ...)	56
At opfordre 1 – med imperativ (Kom her / kom lige her / kom dog her / så kom dog her)	59
At opfordre 2 (Prøv (lige) at ...)	61
At overtale nogen til noget (Imperativ + nu / Tag nu og ...)	62
At kræve at nogen gør noget (Jeg vil gerne have, at du ...)	63
At forbyde nogen noget (Jeg vil ikke have / Du må helst ikke ...)	64
At true (Du har bare at / Du skal ikke bryde dig om ...)	66
At sige fra (Jeg vil ikke finde mig i ...)	67
At foreslå 1 – fælles opfordringer (Skal vi ikke / Lad os ...)	68
At foreslå 2 – opfordringer (generelt) (Hvad med at / Vi kan / Kan vi ikke ...)	70
At råde nogen til noget (Jeg synes, du skulle / Du skulle tage at / Var det ikke en idé at ...)	72
At fraråde (Jeg synes ikke, du skulle / Lad være med at / Er du sikker på, det er klogt ...)	74
Betingelse og konsekvens (Hvis (ikke) ..., så ... / Du bliver nødt til ... Ellers ...)	76
At advare om nogle mulige konsekvenser (Med KAN)	78
At advare mod noget – direkte (Pas på, du ikke ...)	79
At formane 1 – påmindelser (Husk nu / Sørg nu for ...)	80
At formane 2 – advarsler (Pas nu på / Lad nu være ...)	81

At love / at forsikre (Med "skal nok")	82
At tilbyde nogen noget (Vil du have ...)	84
At tilbyde at gøre noget (Skal jeg ikke / Jeg kan godt ...)	85
At give lov til noget / at tillade (Du må godt / Du kan godt ...)	86
At invitere 1 (Spørgsmål med "ikke" / Vil du ikke med ...)	87
At invitere 2 (Har du ikke lyst til / Kunne du ikke tænke dig ...)	88
3. Udtryk for holdninger og følelser	
Emfatiske udtryk	
Emfase med "hvor"	89
Emfase med "sikke"	91
Emfase med "vel nok"	93
Emfase med "så"	94
Emfase med "sådan"	95
Kontroløvelse – emfase med "så" eller "sådan"	97
Emfase i spørgsmål (Hv-ord i alverden ...)	98
Emfase i tiltale / omtale	99
Modificerende udtryk	
Svækkelse med gradsadverbier 1 ("Ikke så / særlig" i negative sætninger)	100
Svækkelse med gradsadverbier 2 ("Lidt" i bekræftende sætninger)	101
Forsigtighed med adverbierne "vist" og "nok"	102
Begrænsende udtryk	103
Begrænsning af subjektet med mængdeudtryk (Som "mange")	103
Begrænsning med adverbier, der angiver hyppighed (Normalt / ofte)	104
Begrænsning med modalverbet "kan"	105
Holdninger / meninger / vurderinger (Jeg synes / Jeg synes ikke)	106
Holdninger / følelser og vurderinger (Med "Det er" + prædikat)	107
Nysgerrighed 1 (Med "Gad vide / gad vidst")	111
Nysgerrighed 2 (Med "Mon")	112
Undren (Jeg kan ikke forstå / Det er da mærkeligt ...)	113
Skepsis (Kan det passe, at ...)	114
Forståelse (Jeg kan godt forstå / Det er ikke så mærkeligt ...)	115
Medfølelse (Det er synd ...)	116

Taknemmelighed / påskønnelse (Tak, fordi / Det var sødt af dig ...)	117
Behag (Jeg kan godt lide / Jeg elsker / Jeg er glad for ...)	118
Mishag (Jeg kan ikke så godt lide / Jeg kan ikke fordrage / Jeg er træt af ...)	120
Lettelse / tilfredshed (Med "Godt")	122
Ærgrelse / skuffelse (Det er ærgerligt, at ...)	123
Ønske / lyst (Jeg har lyst til / Jeg kunne godt tænke mig ...)	124
Præference (Jeg vil hellere ...)	125
Ulyst (Jeg har ikke lyst til / Jeg gider ikke ...)	126
Ønske / håb – positive sætninger (Med "Bare")	127
Ønsketænkning (tankeeksperimenter) (Gid / Jeg ville ønske ...)	128
Gode ønsker (høflighed) (Med "må")	129
Ønsker ikke / frygter 1 (Bare ... ikke ...)	130
Ønsker ikke / frygter 2 (Jeg håber ikke ...)	131
Fortrydelse / efterrationalisering 1 (Bare jeg ikke havde / var ...)	132
Fortrydelse / efterrationalisering 2 (Jeg skulle (ikke) have / være ...)	133
Fortrydelse / efterrationalisering 3 (Jeg ville ønske, jeg (ikke) ...)	134
Bebrejdelse 1 (Du skulle ikke have -t så / sådan)	135
Bebrejdelse 2 (Du kunne godt have / være -t (lidt) ...)	137
Kritik / moralisering (Det er for dårligt / Du kan ikke være bekendt ...)	139
Undskyldning / beklagelse (Du må undskylde / Jeg er ked af, at ...)	141
Nødvendighed (Med "må", "bliver nødt til" og "må hellere")	142
Manglende nødvendighed / manglende behov (Du behøver ikke ...)	144
Behov (Jeg har brug for ...)	145
Planlagte gøremål der ikke blev bragt i orden (Jeg fik ikke -t ... / Jeg har ikke -t ...)	146
Planlagte fremtidige gøremål (Jeg skal have -t ...)	147
Planer / ønsker, som ikke blev til noget (Jeg skulle / ville have -t ..., men så ...)	148
Lærervejledning	150

At spørge til noget, man har glemt

Når man spørger om noget, man burde vide / allerede har fået at vide, men ikke kan huske, bruger man ofte sætningskløvning og indskyder NU. På denne måde undskylder man lidt, at man er nødt til at spørge. Betydningen er: Jeg ved det egentlig godt, jeg har bare lige glemt det.

MODEL: HV-ord ER DET NU, ...

Øvelse: Lav følgende spørgsmål om efter nævnte model. Husk subjekt før verbal i bisætningen.

Eks: Hvor bor han?

Svar: Hvor er det nu, han bor?

1. Hvad hedder du?

2. Hvor gammel bliver hun?

3. Hvad nummer har han?

4. Hvordan gør man?

5. Hvornår kommer de?

6. Hvor længe varer det?

7. Hvad tid begynder det?

8. Hvornår møder du?

9. Hvordan slukker man?

10. Hvor mange gæster kommer der?

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: Samme model kan bruges i andre verbaltider.

a) Datid: Hvor var det nu, han boede?

b) Førdatid: Hvor var det nu, de havde boet?

c) Førnutid: Hvor er det nu, de har boet?

At spørge til andres formodninger

Når man vil spørge, hvad andre formoder / tror, kan man bruge:

MODEL: HV- TROR DU, subjekt + verbal.

Øvelse: Du vil gerne vide, hvad din ven tror om følgende. Spørg efter den nævnte model.

Eks.: Hvor mange penge er der?

Svar: Hvor mange penge tror du, der er?

1. Hvad er der sket?
_____
2. Hvor tog de hen?
_____
3. Hvad fejler hun?
_____
4. Hvornår åbner de?
_____
5. Hvor mange er der plads til?
_____
6. Hvem ansætter de?
_____
7. Hvordan klarer han det?
_____
8. Hvornår skal vi køre?
_____
9. Hvad ville han?
_____
10. Hvordan går det med Søren?
_____

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk placeringen af centraladverbialer: HV- TROR DU + centraladverbial, ...

Eks.: Hvorfor kommer han ikke?

Svar: Hvorfor tror du ikke, han kommer?

Eks.: Hvordan går det nu?

Svar: Hvordan tror du nu, det går?

At søge bekræftelse – spørgsmål med "ikke"

IKKE indføres ofte i spørgsmål, når man ønsker at få bekræftet de formodninger, man har i forvejen, og det er her uden negativ betydning.

Sammenlign følgende to spørgsmål med og uden IKKE:

a) Er der lukket? (åbent spørgsmål – hvordan forholder det sig?).

b) Er der ikke lukket? (= jeg tror, der er lukket. Har jeg ret?)

Øvelse: Lav følgende åbne spørgsmål om til en formodning, du søger at få bekræftet. Indsæt IKKE.

Eks.: Er det onsdag i dag?

Svar: Er det ikke onsdag i dag?

1. Hedder du Jensen til efternavn?

2. Har han fri om fredagen?

3. Arbejder hun på et kontor?

4. Er det koldt udenfor?

5. Bruger du mælk i kaffen?

6. Har hun fødselsdag i morgen?

7. Bor du i Gladsaxe?

8. Er han englænder?

9. Er de flyttet til Frankrig?

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: Når IKKE bruges i spørgsmål uden negativ betydning, sænkes stemmen lidt på IKKE. Hvis man derimod vil insistere på den negative betydning af IKKE i et spørgsmål, hæves stemmen, og der lægges kraftigere tryk på IKKE.

Eks. hvor IKKE bevarer den negative betydning: Er der ikke lukket? (betydning: Er det rigtigt, at der ikke er lukket?).

Bemærk: IKKE uden negativ betydning bruges også i andre betydninger. Det indgår i en række sprogbehandlinger som f.eks. at bede om: Venter du ikke? og i forslag: Skal vi ikke gå en tur?

At søge bekræftelse – spørgsmål med efterstillet "ikke" og "vel"

Når man ønsker at få bekræftet, hvad man i forvejen regner med / forventer, kan man bruge en almindelig konstaterende sætning med et efterstillet spørgende IKKE eller VEL.

IKKE – bruges i positive sætninger.

VEL – bruges i negative sætninger.

Bemærk: Det efterstillede IKKE eller VEL har spørgende intonation.

Øvelse 1: Positive sætninger. Prøv at få bekræftet dine formodninger. Lav spørgsmål med efterstillet IKKE. Du taler med din ven (sig "du" til din ven).

Eks.: Du regner med, at din ven kommer til festen.

Svar: Du kommer til festen, ikke?

1. Du regner med, at din ven har adressen.

2. Du regner med, at din ven bliver og spiser.

3. Du regner med, at din ven skriver til ham.

4. Du regner med, at din ven inviterer naboerne.

5. Du regner med, at din ven er hjemme i aften.

6. Du regner med, at din ven har fri i morgen.

Øvelse 2: Negative sætninger. Prøv at få bekræftet dine formodninger. Spørg med efterstillet VEL.

Eks.: Du regner ikke med, at de bor i Københavns kommune.

Svar: De bor ikke i Københavns kommune, vel?

1. Du regner ikke med, at de har ringet.

2. Du regner ikke med, at han kender Lone.

3. Du regner ikke med, at toget er kørt.

4. Du regner ikke med, at han er færdig med kurset.

5. Du regner ikke med, at lønnen er kommet endnu.

6. Du regner ikke med, at posten har været der.

Øvelse 3: Prøv at få bekræftet dine formodninger – positive / negative. Vælg selv IKKE eller VEL.

Brug IKKE i positive sætninger, og VEL i negative sætninger.

1. Du regner med, at hun bor på Amager.
_____
2. Du regner ikke med, at hun er flyttet.
_____
3. Du regner med, at hun bor sammen med Poul.
_____
4. Du regner ikke med, at hun har kontakt med Bente.
_____
5. Du regner ikke med, at hun har fået børn.
_____
6. Du regner med, at hun læser jura.
_____
7. Du regner ikke med, at hun har kørekort.
_____
8. Du regner med, at hendes søster er gift i England.
_____

Lav selv nogle eksempler:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

At søge bekræftelse / indrømmelse – spørgsmål med "ikke også"

Undertiden indføjles IKKE OGSÅ i spørgende sætninger, når man søger at få medhold i den opfattelse, man har af en sag. Dette har ikke negativ betydning, men bruges nærmest appellerende.

Man prøver eventuelt at få den, man taler med, til at indrømme noget (Eks.: var du ikke også lidt fuld?).

Eller IKKE OGSÅ angiver, at man anser det, man siger, for at være den naturlige forklaring på noget, og man søger medhold heri. (Eks.: A: Hun ser altid så træt ud. B: Ja, 'har hun ikke også 8 børn? Betydning: Det er selvfølgelig derfor – er du ikke enig?) BEMÆRK: Der er ofte emfatisk tryk på verbet.

Øvelse: Søg indrømmelser / medhold i dine forklaringer.

Indføj IKKE OGSÅ i følgende sætninger (sig "du" til din ven). Læg kraftigt tryk på verbet.

Bemærk: De fleste af sætningerne er modificeret med LIDT eller TEMMELIG. (Se også s. 101).

Eks.: Du mener, din ven er lidt småsyg.

Svar: 'Er du ikke også lidt småsyg?

1. Du mener, din ven kom lidt sent i seng i går.

2. Du mener, din ven drak lidt rigeligt.

3. Du mener, din ven var lidt højrøstet.

4. Du mener, din ven ryger for meget.

5. Du mener, din ven var lidt grov.

6. Du mener, det tog temmelig lang tid.

7. Du mener, der er temmelig langt derud.

8. Du mener, det er temmelig dyrt.

9. Du mener, det var hendes egen skyld.

10. Du mener, her er lidt koldt.

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: OGSÅ og HELLER IKKE kan også bruges med forklarende / indrømmende betydning i almindelige konstaterende sætninger.

Eks.: Var du ikke lidt stille i går? Svar: Jo, jeg var også træt.

Eks.: Du ser lidt træt ud. Svar: Jeg har heller ikke sovet i nat.

At spørge til konsekvenserne af noget

Når man ønsker at få nogen til at overveje konsekvenserne af noget, kan man bruge en forkortet model af: Hvad ville der ske, hvis ... / Hvad ville du gøre, hvis ...

MODEL: HVAD HVIS ...

Øvelse: Du prøver at få din ven til at overveje konsekvenserne af følgende (sig "du" til ham). Begynd sætningerne med HVAD HVIS ...

Husk: Det er bisætninger. Placer centraladverbialer mellem subjekt og verbal.

Eks.: Din ven får ikke en vuggestueplads.

Svar: Hvad hvis du ikke får en vuggestueplads?

1. Din ven bliver stoppet af politiet.

2. Din ven bliver fyret.

3. Din ven får ikke lejligheden.

4. Din ven kommer ikke ind på studiet.

5. Din ven kommer for sent til toget.

6. Der er udsolgt.

7. Togene kører ikke.

8. Nøglen passer ikke.

9. De er ikke hjemme.

10. Der er lukket.

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: Svaret på et HVAD HVIS spørgsmål indledes med SÅ (Eks.: Hvad hvis toget er kørt? Svar: Så tager jeg en taxa).

Prøv at svare på øvelsens HVAD HVIS spørgsmål. Indled svarene med SÅ ...

Lav også selv nogle eksempler med både spørgsmål og svar.

Bemærk: Modellen HVAD HVIS bruges også ved rene tankeeksperimenter (Eks.: Hvad hvis du var millionær? Svar: Så ville jeg ...). Her bruges datidsformen som en slags konjunktiv til at markere det hypotetiske ved sætningen.

At forklare årsager

Når man vil forklare noget / fortælle om årsagen til noget (ofte som svar på et spørgsmål med HVORFOR), kan man bruge følgende vending:

MODEL: DET ER, FORDI ...

Øvelse: Forklar, hvorfor du kommer for sent i skole.

Brug følgende årsager / undskyldninger, og begynd med DET ER, FORDI.

Centraladverbialer placeres mellem subjekt og verbal.

Eks.: Din cykel var i stykker.

Svar: Det er, fordi min cykel var i stykker.

1. Der var glat på vejene.

2. Du kunne ikke finde din taske.

3. Du har gæster fra Marokko.

4. Busserne kører ikke til tiden.

5. Vækkeuret ringede ikke.

6. Du kunne ikke starte bilen.

7. Dine børn er syge.

8. Du havde det dårligt i morges.

9. Telefonen ringede, lige da du skulle gå.

10. Du har været i byen hele natten.

Lav selv nogle små dialoger. Spørg med HVORFOR, og svar med DET ER, FORDI ...

Eks.: Hvorfor kommer han ikke? Svar: Det er, fordi han er syg.

At forklare hensigter

Når man vil forklare hensigter, bruger man ofte udtrykket:

MODEL: DET ER FOR (IKKE) AT + infinitiv.

Øvelse 1: Svar på spørgsmålene, og brug de nævnte forklaringer.

Begynd med DET ER FOR AT + infinitiv.

Eks.: Hvorfor skynder du dig sådan? (Du vil nå bussen)

Svar: Det er for at nå bussen.

1. Hvorfor køber du ind i Netto? (Du vil spare penge)

2. Hvorfor træner du så meget? (Du vil komme i form)

3. Hvorfor cykler du til skole? (Du ønsker at få noget motion)

4. Hvorfor tager du medicin? (Du ønsker at blive rask)

5. Hvorfor går du i skole? (Du vil lære dansk)

6. Hvorfor går du hjemme? (Du vil være sammen med børnene)

Øvelse 2: Negative sætninger. Brug DET ER FOR IKKE AT + infinitiv.

Eks.: Hvorfor tager du paraply med? (Du ønsker ikke at blive våd)

Svar: Det er for ikke at blive våd.

1. Hvorfor er du så stille? (Du ønsker ikke at vække børnene)

2. Hvorfor bruger du grydelapper? (Du ønsker ikke at brænde dig)

3. Hvorfor går du i seng nu? (Du vil ikke være træt i morgen)

4. Hvorfor skriver du det op? (Du ønsker ikke at glemme det)

5. Hvorfor tager du alt det tøj på? (Du ønsker ikke at blive syg)

6. Hvorfor slukker du for musikken? (Du ønsker ikke at få klager)

Lav selv nogle dialoger med spørgsmål og svar. Prøv også med passiv DET ER FOR (IKKE) AT BLIVE -T (Eks.: Hvorfor har bankrøveren elefanthue på? Svar: Det er for ikke at blive genkendt).

At informere / at spørge til andres viden

Når man vil informere om noget eller spørge til andres viden, kan man bruge vendingerne VED DU GODT, AT ... / ER DU KLAR OVER, AT ...

En variant af sidstnævnte udtryk nemlig ER DU KLAR OVER, HVOR + adjektiv ... bruges også, når man vil have nogen til at overveje noget / tage noget i betragtning, hvad enten man ønsker at overtale eller advare mod noget.

MODEL A: ER DU KLAR OVER, AT ...

MODEL B: ER DU KLAR OVER, HVOR + adjektiv.

Øvelse 1: Undersøg om din ven ved følgende.

Brug ER DU KLAR OVER, AT ...

Eks.: Peter har fødselsdag på torsdag.

Svar: Er du klar over, at Peter har fødselsdag på torsdag?

1. Forretningerne har lukket i morgen.

Er du klar over, hvor klokke det er?

2. Busserne strejker.

slagsprosjekt

3. Det er frostvejr.

Qabaw

4. Det er helligdag på mandag.

5. Det er forbudt at holde der.

6. Lars er kommet på hospitalet.

7. Mødet i aften er aflyst.

8. Der er test i næste uge.

9. Mælken er for gammel.

10. De lukker for vandet i eftermiddag.

69481

Bemærk: Hvis man refererer til begivenheder, der tales om i medierne eller blandt folk, man kender, bruger man ofte vendingerne: HAR DU HØRT / SET, AT ... (Eks.: Har du hørt, at Dorthe har fået en søn?).

Refererer man til observationer, man har gjort, kan man bruge HAR DU LAGT MÆRKE TIL, AT.. Spørger man derimod for selv at få noget at vide, efterfølges de nævnte vendinger af en spørgende bisætning, (Eks.: Ved du, hvem han er?, Er du klar over, om de kommer?).

Lav selv nogle eksempler - også med HAR DU HØRT / SET, AT ... og HAR DU LAGT MÆRKE TIL, AT ...

1B
Øvelse 2: Du vil have din ven til at tage følgende i betragtning.
 Brug ER DU KLAR OVER, HVOR + adjektiv / adverbium.

Eks.: Det er svært.

Svar: Er du klar over, hvor svært det er?

1. Det er koldt.

2. Der er langt.

3. Det er glat. *isglad*

4. Der er mange mennesker.

5. Det er farligt. $\Rightarrow$ *halis khatan*

6. Det tager lang tid.

7. Der er lang kø. *usha bil yaardiga. Lagu Kiyaro*

8. Det haster meget.

9. Det er besværligt.

10. Der er dyrt.

11. Han løber hurtigt.

12. Hun har høj feber.

Lav selv nogle eksempler:

1. De vil gerne med.

2. Hun er mælt til.

3. Han ringer igen senere.

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: Hvis man forholder sig tvivlende til de oplysninger, man vil have checket, kan man bruge udtryk som KAN DET (VIRKELIG) PASSE, AT ... / KAN DET (VIRKELIG) VÆRE RIGTIGT ... (se også eksempel 2.114)

At verificere / at checke sine oplysninger

Når man ønsker at undersøge, om de oplysninger, man har modtaget, er korrekte, kan man bruge vendinger som *PASSER DET, AT ... / ER DET RIGTIGT, AT ...*

MODEL: ER DET RIGTIGT, AT ...

Øvelse: Undersøg om følgende oplysninger er korrekte.

Begynd med ER DET RIGTIGT, AT ...

Eks.: Peter er rejst til Sydamerika.

Svar: Er det rigtigt, at Peter er rejst til Sydamerika?

1. Skolen har lukket i efterårsferien.

2. Han har bestået Dansk Prøve 2.

3. Vi skal møde klokken 10 i morgen.

4. Han er begyndt at ryge igen.

5. Hans mor er alvorligt syg.

6. De har købt hus.

7. De overvejer at flytte.

8. Han er holdt op på HF.

9. Hun har sagt op.

Lav selv nogle eksempler:

10. De lukker for vandet i eftermiddag.

Bemærk: Hvis man refererer til begivenheder, der tales om i medierne eller blandt folk, man kender, bruger man ofte vendingerne: *HAR DU HØRT / SET, AT ...* (Eks: Har du hørt, at Dorthe har fået en søn?).

Refererer man til observationer, man har gjort, kan man bruge *HAR DU LAGT MÆRKE TIL, AT ...* Spørger man derimod for selv at få noget at vide, efterligner de nævnte vendinger at en spørger.

Bemærk: Hvis man forholder sig tvivlende til de oplysninger, man vil have checket, kan man bruge udtryk som *KAN DET (VIRKELIG) PASSE, AT ... / KAN DET (VIRKELIG) VÆRE RIGTIGT ...* (se også skepsis s. 114)

At konkludere / opsummere

Når man vil konkludere / opsummere noget eller checke, om man har forstået noget rigtigt, kan man bruge følgende udtryk:

MODEL A: DET VIL ALTSÅ SIGE, AT ...

MODEL B: SÅ ... ALTSÅ ...

Øvelse 1: Check om du har forstået følgende rigtigt. Brug DET VIL ALTSÅ SIGE, AT ...

Eks.: Peter skal med.

Svar: Det vil altså sige, at Peter skal med.

1. Han skal begynde i næste måned.

2. Hun har ferie fra på mandag.

3. De er taget til Jylland.

4. Bilen skal på værkstedet.

5. Han skal betale 500 kroner.

6. Stuen bliver malet i morgen.

Øvelse 2: Brug SÅ ... ALTSÅ ... (husk inversion efter SÅ)

Eks.: De skal bo der en uge.

Svar: Så skal de altså bo der en uge.

1. Du skal vente en måned.

2. Jens er blevet fyret.

3. Det er for sent nu.

4. De vil gerne med.

5. Hun er meldt til.

6. Han ringer igen senere.

Lav selv nogle eksempler:

At beskrive / at identificere

Når man skal beskrive hændelser – eller svare på spørgsmålet: Hvad sker / foregår der?, indleder man ofte med DER ER / VAR ... Vil man derimod identificere, hvem der gør noget, bruger man DET ER / VAR ...

BESKRIVELSE: DER VAR ... , DER ...

IDENTIFIKATION: DET VAR ... , DER ...

Eks.: En taxachauffør kørte over for rødt.

A: Hvad skete der? (Beskrivelse)

Svar: Der var en taxachauffør, der kørte over for rødt.

B: Hvem kørte over for rødt? (Identifikation)

Svar: Det var en taxachauffør, der kørte over for rødt.

Øvelse: Svar på følgende spørgsmål. Beskriv eller identificer.

Brug DER / DET VAR EN/ET/NOGLE ..., DER ...

1. To biler stødte sammen.
Hvad skete der?

2. En gammel dame ringede.
Hvem ringede?

3. Nogle piger spillede på fløjte.
Hvem spillede på fløjte?

4. Nogle drenge spillede computerspil.
Hvad foregik der?

5. En tjener tabte en bakke med glas.
Hvad skete der?

6. En tjener væltede glasset.
Hvem væltede glasset?

7. Naboerne bankede på døren.
Hvem bankede på døren?

8. En lille dreng ledte efter sin mor.
Hvad foregik der?

9. En dame indleverede en pakke.
Hvad foregik der?

10. En postassistent tog imod pakken.
Hvem tog imod pakken?

Lav selv nogle eksempler:

Neutrale kortsvar

Når man skal svare på et spørgsmål med inversion, er det unaturligt at gentage det meste af spørgsmålet (Eks.: Skal du i byen? Svar: Ja, jeg skal i byen), og det kan ofte virke lidt for kort bare at svare ja eller nej. I stedet bruger man normalt et "kortsvar".

I kortsvar bruges samme verbum som i spørgsmålet, hvis der er tale om hjælpe- eller modalverberne ER, HAR, KAN, SKAL, VIL, MÅ.

Ved alle andre verber kan man bruge GØR.

MODEL:

Spørgsmål	Svar
ER	ER
HAR	HAR
SKAL subjekt ...?	JA/NEJ, DET SKAL subjekt (*GODT)/IKKE
VIL	*KAN
KAN	*VIL
MÅ	*MÅ
ARBEJDER/ BOR/ KOMMER osv.	GØR

* Ved positivt svar kan man bruge GODT efter VIL, KAN, MÅ, men aldrig efter ER, HAR, SKAL og GØR.

Man kan bruge GERNE i stedet for GODT, men kun efter VIL og MÅ.

Eksempler:

ER han dansker? Nej, det ER han ikke. / Ja, det ER han.

HAR de børn? Nej, det HAR de ikke. / Ja, det HAR de.

SKAL du med? Nej, det SKAL jeg ikke. / Ja, det SKAL jeg.

VIL hun hjem? Nej, det VIL hun ikke. / Ja, det VIL hun godt.

KAN du svømme? Nej, det KAN jeg ikke. / Ja, det KAN jeg godt.

MÅ jeg gå? Nej, det MÅ du ikke. / Ja, det MÅ du gerne.

BOR du i Århus? Nej, det GØR jeg ikke. / Ja, det GØR jeg.

GÅR de nu? Nej, det GØR de ikke. / Ja, det GØR de.

TALER du dansk? Nej, det GØR jeg ikke. / Ja, det GØR jeg.

Øvelse 1: Svar med benægtende kortsvar på spørgsmålene.

Eks.: Kan du komme i aften?

Svar: Nej, det kan jeg ikke.

1. Har du travlt?

2. Skal du gå nu?

3. Vil du søge jobbet?

4. Er du hjemme i aften?

5. Ringer du til ham i morgen?

6. Kan du spille skak?

7. Må man parkere her?

8. Tager du i biografen?

9. Har de børn?

10. Arbejder han på fabrik?

Øvelse 2: Svar med bekræftende kortsvar. Brug GODT, hvor det er muligt.

Eks.: Skal du i byen i aften?

Svar: Ja, det skal jeg.

1. Vil du med hjem?

2. Har du nogen enkroner?

3. Kan du veksle en tier?

4. Får du gæster?

5. Er du gift?

6. Skal du læse videre?

7. Må jeg tage bogen med hjem?

8. Møder du tidligt i morgen?

9. Kan du oversætte brevet?

10. Bor du på Nørrebro?

Lav selv nogle eksempler:

Neutrale kortsvar i datid

MODEL: JA / NEJ, DET VAR / HAVDE / KUNNE / SKULLE / VILLE / MÅTTE / GJORDE ...
(GODT) / IKKE.

Eks.: Havde du travlt? Svar: Ja, det havde jeg.

Eks.: Kom du sent hjem? Svar: Nej, det gjorde jeg ikke.

Øvelse: Svar med positive / negative kortsvar i datid.

Eks.: Havde du influenza?

Svar: Ja, det havde jeg.

1. Var du hos lægen?

Ja, ...

2. Skulle du bestille tid?

Nej, ...

3. Ville du have medicin?

Ja, ...

4. Gav han dig en recept?

Nej, ...

5. Kunne du gå på arbejde?

Nej, ...

6. Havde du feber?

Ja, ...

7. Var det slemt?

Ja, ...

8. Lå du i sengen?

Nej, ...

9. Måtte du gå ud?

Nej, ...

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: Kortsvar kan bruges i alle verbaltider.

I førnutid og førdatid bruger man kun hjælpeverbet i kortsvaret.

Førnutid: Eks.: Har du haft besøg? Svar: Ja, det har jeg.

Eks.: Er han gået? Svar: Ja, det er han.

Førdatid: Eks.: Havde du haft besøg? Ja, det havde jeg.

Eks.: Var han gået? Svar: Nej, det var han ikke.

Lav også nogle spørgsmål og svar med førnutid og førdatid:

Kortsvar i forbindelse med menings- og ytringsverb

Ved spørgsmål med ytrings- og meningsverb (f.eks.: tror, synes, føler, ved, regner med, håber, mener) kan man i kortsvaret bruge samme verbum, – man kan dog stadig vælge at bruge GØR.

Eks.: Synes du, det er for sent? Svar: Nej, det synes jeg ikke. / Nej, det gør jeg ikke.

Bemærk: I positive kortsvar bruges kun GODT efter verbet AT VIDE (eks.: det ved jeg godt).

Øvelse: Svar med positivt / negativt kortsvar. Brug samme ytrings- eller meningsverbum som i spørgsmålet.

Eks.: Tror du, han kommer?

Svar: Ja, det tror jeg.

1. Synes du, vi skal tage af sted?
Ja, ...
2. Ved du, hvad klokken er?
Nej, ...
3. Tror du, han ringer?
Ja, ...
4. Synes du, det er svært?
Nej, ...
5. Tror du, der er lukket?
Nej, ...
6. Mener du, vi har tid nok?
Nej, ...
7. Regner du med, du får lejligheden?
Nej, ...
8. Ved du, at Peter er syg?
Ja, ...
9. Regner du med, de skal bo her?
Nej, ...
10. Mener du, der er plads nok?
Ja, ...
11. Håber du, de kommer?
Nej, ...
12. Føler du, de støtter dig?
Ja, ...

Lav selv nogle eksempler:

Kort svar der udtrykker uenighed

Når man i et kort svar vil udtrykke uenighed eller korrigere en udtalelse, kan man bruge følgende modeller:

MODEL A: Korrektion af benægtende sætning: JO, ... ER/HAR/KAN/SKAL/VIL/MÅ/GØR.

MODEL B: Korrektion af positiv sætning: NEJ, ... ER/HAR/KAN/SKAL/VIL/MÅ/GØR EJ.

Øvelse 1: Udtryk uenighed med følgende positive sætninger. Svar negativt efter model B.

Eks.: Hun kører nu.

Svar: Nej, hun gør ej.

1. Han har meget travlt.

---

2. Hun skal til tandlægen.

---

3. Han er iraner.

---

4. Hun kan godt tale engelsk.

---

5. Han hjælper hende meget.

---

6. Hun vil gerne flytte.

---

7. Han må godt tage med.

---

8. Hun går tit i svømmehallen.

Øvelse 2: Udtryk uenighed med følgende negative sætninger. Svar positivt efter model A.

Eks.: Han er ikke gået.

Svar: Jo, han er.

1. Hun kan ikke lide at være i Danmark.

---

2. Han hjælper aldrig til derhjemme.

---

3. Hun er ikke spor syg.

---

4. Han har aldrig tid.

---

5. Hun skal ikke med i byen.

---

6. Han vil ikke snakke med hende.

7. Hun må aldrig låne bilen.

8. Han får ikke nogen motion.

Øvelse 3: Udtryk uenighed med følgende påstande.

Svar positivt / negativt, vælg model A eller B.

1. De har glemt at låse døren.

2. Man må ikke ryge her.

3. Hun lærer aldrig at tale dansk.

4. Han kan godt nå toget.

nej, han kan ej

5. Hun bliver hjemme i morgen.

6. De skal ikke på ferie.

7. Han vil gerne finde et arbejde.

8. Hun er god til at lave mad.

nej, han er ej

9. De skal til Tyrkiet til sommer.

10. Han vil ikke have flere børn.

11. Han kommer aldrig til tiden.

12. De er kede af deres lejlighed.

13. Han har ikke råd til det.

14. Det tager lang tid.

15. De må ikke læse brevet.

16. Man behøver ikke bestille bord.

17. Det er meget koldt.

18. Han har aldrig været her før.

19. Hun kender mange af dem.

20. Det kan vente til i morgen.

Lav selv nogle eksempler:

1. Hun ved ikke noget om.

2. Han har meldt sig ind i Socialdemokratiet.

3. De skal ikke læse.

4. Han vil tage en uddannelse.

5. Hun ryder aldrig op efter sig.

6. Hun er ikke kommet hjem endnu.

7. Hun skal ikke opereres.

8. Hun tager ikke sin medicin.

Bemærk: Formen bruges ikke nødvendigvis kun som reaktion mod en udtalelse, men kan også bruges som svar på et spørgsmål. Ofte vil der være tale om lidt skeptiske spørgsmål, så formen kan altså også her rumme et vist moment af uenighed / af insisteren.

I positive svar bruges her JA og ikke JO.

Eks: Kan hun (virkelig) lide ham? Svar: Ja, hun kan.

Bemærk: Man kan også udtrykke uenighed ved hjælp af følgende:

A: Korrektur af positive sætninger: VEL ER/HAR/KAN/SKAL/VIL/MÅ/GØR + subjekt + SÅ.
(Eks.: Vel er han så. = Jo, han er).

B: Korrektur af benægtende sætninger: VEL ER/HAR/KAN/SKAL/VIL/MÅ/GØR + subjekt + EJ.
(Eks.: Vel kan han ej. = Nej, han kan ej).

Stilen her er lidt "pænere" – nogle vil mene også lidt gammeldags.

Prøv samme øvelser med denne model, og lav selv nogle eksempler:

Kort svar der udtrykker protest

Når man i et kort svar vil protestere mod en udtalelse, kan man bruge følgende model, som er lidt stærkere og mere insisterende.

Bemærk: Adverbiet DA bruges ofte til at markere uenighed.

MODEL A: Korrektur af negativ sætning: DET ER/HAR/KAN/SKAL/VIL/MÅ/GØR ... DA (GODT).

MODEL B: Korrektur af positiv sætning: DET ER/HAR/KAN/SKAL/VIL/MÅ/GØR ... DA IKKE.

Bemærk: Der er ofte kraftigt tryk på verbet.

Øvelse 1: Protester mod følgende negative sætninger. Svar positivt efter model A. Brug GODT efter VIL, KAN og MÅ. Læg kraftigt tryk på verbet.

Eks.: Han har ikke betalt.

Svar: Det 'har han da.

1. De har ikke nogen børn.

2. Man må ikke vaske efter klokken 20.

3. Hun kan ikke læse.

4. Han vil ikke tage en uddannelse.

5. Han rydder aldrig op efter sig.

6. Hun er ikke kommet hjem endnu.

7. Hun skal ikke opereres.

8. Hun tager ikke sin medicin.

Øvelse 2: Protester mod følgende positive sætninger.

Svar negativt – brug model B.

Eks.: Han er doven.

Svar: Det 'er han da ikke.

1. Hun læser til læge.

2. De er blevet skilt.

3. De skal følges.

4. Han vil være målmand.

5. Hun kan godt spille fløjte.

6. Han har lungebetændelse.

7. Man må godt holde her.

8. De ser altid fjernsyn.

Øvelse 3: Protester mod følgende.

Svar positivt eller negativt.

1. Hun læser aldrig en bog.

2. Han har meldt sig ind i Socialdemokratiet.

3. De skal ikke i sommerhus i år.

4. Han vil tage orlov.

5. Hun kan ikke lide at være alene.

6. Man må ikke gå den vej.

7. De skændes altid.

8. Hun har ikke råd til at tage med.

9. Han er altid så sur.

10. Hun vil ikke have besøg.

Lav selv nogle eksempler:

Kort svar der udtrykker enighed / bekræftelse

Følgende modeller kan bruges, når man i et kort svar vil udtrykke enighed og bekræfte noget, som man egentlig godt vidste i forvejen og lige nu bliver mindet om.

Bemærk: Adverbiet JO markerer ofte indforståethed / enighed (betydning: som du ved / hvilket jeg godt vidste).

MODEL A: Enighed med positiv sætning:

NÅH JA, DET ER/HAR/KAN/SKAL/VIL/MÅ/GØR ... JO OGSÅ.

MODEL B: Enighed med benægtende sætning:

NÅH NEJ, DET ER/HAR/KAN/SKAL/VIL/MÅ/GØR ... JO HELLER IKKE.

Øvelse 1: Udtryk enighed med de positive udsagn.

Brug model A, og begynd med NÅH JA, ...

Eks.: De kommer fra Marokko.

Svar: Nåh ja, det gør de jo også.

1. Hendes mand er læge.

2. De har børn i samme børnehave.

3. De skal snart rejse.

4. Man må godt parkere i gården.

5. De møder tidligt i morgen.

6. Han kan godt tale fransk.

7. Hun vil ud at rejse.

8. De spiser altid tidligt.

Øvelse 2: Udtryk enighed med de benægtende udsagn.

Brug model B, og begynd med Nåh nej, ...

Eks.: De er ikke danskere.

Svar: Nåh nej, det er de jo heller ikke.

1. Han er ikke interesseret i sport.

2. Man må ikke have husdyr.

3. Hun forstår det ikke.

4. Han har ikke noget job.
5. Hun skal ikke på arbejde i morgen.
6. Han kan ikke køre bil.
7. De tager ikke til Jylland alligevel.
8. De vil ikke blive i København.
9. De har ikke bestilt plads.

Øvelse 3: Udtryk enighed, vælg model A eller B.

1. De kan ikke få børn.
2. De skal til Ålborg.
3. Han kommer ikke mere.
4. Han er syg.
5. Hun har startet sit eget firma.
6. Han må ikke drikke alkohol.
7. Hun arbejder på et plejehjem.
8. De vil ikke med.

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: Man kan også bekræfte / udtrykke enighed med alle udsagnene (forudsat at de i forvejen er bekendte) ved blot hver gang at svare: NÅH JA / NEJ, DET ER OGSÅ RIGTIGT.

Tematisering

Tematisering er ligesom kortsvar en måde, hvorpå man kort og klart kan svare / reagere på en ytring. Tematisering vil sige, at det, som man opfatter som sætningens tema, og som man ønsker at reagere på, sættes i fokus og placeres forrest i svarsætningen (husk herefter inversion).

For ikke at gentage for meget af den foregående sætning, udskiftes det led, der er tema, med et pronomen. Bemærk: Tids- og stedsudtryk udskiftes med DER.

Øvelse: Reager på følgende ytringer. Udskift det led, der er tema med et pronomen, og anbring det først i sætningen.

Eks.: Jeg var på Louisiana i lørdags.

(Du var selv på Louisiana i søndags).

Svar: Der var jeg i søndags.

Bemærk: Louisiana er her tema og udskiftes med DER.

1. Jeg var i biografen og se "Green Card" i lørdags.
(Du har også set "Green Card").

2. Jeg ringede til Poul i aftes.
(Du har lige mødt Poul på gaden). *Ham*

3. Jeg skal til Portugal til sommer.
(Du har aldrig været i Portugal).

4. Jeg skal i Tivoli på lørdag.
(Du skal til Sverige på lørdag).

5. Jeg var ude hos Peter og Lise forleden.
(Du kender ikke Peter og Lise).

6. Der var et skilt med "Parkering forbudt".
(Du så ikke skiltet). *Det så*

7. Jeg har lige været inde på kontoret.
(Du skal ind på kontoret nu). *Der*

8. Jeg har lige fået brev fra Else.
(Du talte med Else i går).

9. Jeg skal til Århus i weekenden.
(Du får gæster fra England i weekenden).

Lav selv nogle små dialoger. Brug tematisering i svarene.

Brug her de to og begynd med: Nån nej...

Ek.: De er ikke danskere.

Svar: Nån nej, det er de jo heller ikke.

1. Han er ikke interesseret i sport.

2. Man må ikke have husdyr.

3. Hun fortår det ikke.

Bemærk: Man kan også betragte i udtrykke enighed med alle udsagnene (forudsat at de i forvejen er kendte) ved blot hver gang at svare: NÅN JA V NEJ, DET ER OGSÅ RIGTIGT.

Vished

En sikker viden om noget udtrykkes normalt blot gennem en almindelig konstaterende ytring (Eks.: Han kommer om lidt). Vil man insistere på sin vished, kan man bruge vendingerne JEG VED, AT ... og DET ER HELT SIKKERT ...

MODEL: DET ER HELT SIKKERT, (AT) ...

Øvelse: Insister på din vished.

Begynd med DET ER HELT SIKKERT, ...

Eks.: De kommer tilbage i aften.

Svar: Det er helt sikkert, de kommer tilbage i aften.

1. De får lejligheden.

2. Vi kan låne sommerhuset.

3. Der er åbent til klokken 19.

4. Han har ferie i uge 8.

5. De sælger bilen.

6. Døren var låst.

7. Det giver problemer.

8. Han får lånet.

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: Undertiden bruges udtrykket også i forbindelse med ting, som man ikke har mulighed for at vide. Her er betydningen så en meget sikker formodning.

Eks.: Det er helt sikkert, han består sin eksamen.

Betydning: Den talende anser det for helt sikkert.

Bemærk: Man kan også insistere på sin vished ved at lægge et ekstra kraftigt tryk på det, man siger (Eks.: De 'tager af sted).

Uvished / usikkerhed

Mulighed 1

Når man taler om noget, man ikke har en sikker viden om, og man ønsker at komme med forslag til, hvad der er muligt, kan man bruge følgende meget almindelige vending:

MODEL: DET KAN VÆRE ...

Øvelse 1: Positive sætninger. Lav ytringerne om, så du udtrykker mulighed frem for sikker viden. Brug DET KAN VÆRE ...

Eks.: Han er syg.

Svar: Det kan være, han er syg.

1. Hun er inde hos naboen.

2. Han har glemt det.

3. Hun kommer senere.

4. Han blev vred.

5. Hun er træt af ham.

6. De er gået hjem.

Øvelse 2: Negative sætninger. Placer IKKE mellem subjekt og verbal.

Eks.: Han kommer ikke.

Svar: Det kan være, han ikke kommer.

1. Han har ikke råd.

2. Hun kan ikke lide at danse.

3. Han skal ikke med i teatret.

4. Hun har ikke skrevet under.

5. Han har ikke adressen.

6. Han har ikke fået beskeden.

Lav selv nogle eksempler:

Mulighed 2 – kan + infinitiv

Når man ikke har en sikker viden og vil fremsætte forslag til det mulige, kan man bruge KAN + infinitiv. Ved mulige forklaringer på noget allerede sket, bruger man KAN + perfektum infinitiv.

Øvelse: Mulige forklaringer på noget allerede sket.

Lav følgende om fra viden til mulighed. Brug KAN + HAVE / VÆRE -T (perfektum infinitiv).

Bemærk: Man bruger HAVE, hvor man i førnutid bruger HAR, og VÆRE, hvor man i førnutid bruger ER.

Eks.: Han har prøvet at ringe.

Svar: Han kan have prøvet at ringe. (= det er muligt, at ...).

1. Han har været på ferie.

2. Hun har taget en taxa.

3. Han er blevet syg.

4. Jeg har glemt pengene derhjemme.

5. Hun har hjulpet ham.

6. Hun er blevet sur.

7. Han er taget på arbejde.

8. De har fået gæster.

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: Hvor perfektumformen KAN HAVE / VÆRE -T ret entydigt bruges om mulige forklaringer på noget allerede sket, bruges nutidsformen KAN + infinitiv i mange forskellige betydninger. Formen kan som nævnt bruges ved uvished til at udtrykke mulige forklaringer i nutid (betydning: måske). Dette forekommer oftest i forbindelse med hjælpeverber eller tilstandsverber / verber i udvidet tid (Eks.: Hun kan være inde hos naboen. / De kan have gæster. / Han kan ligge og sove).

Ofte har KAN + infinitiv dog mange andre betydninger, f.eks:

Evne: Hun kan spille klaver (betydning: Er i stand til).

Tilbud: Jeg kan hente dig (betydning: Vil gerne).

Forslag: Vi kan gå i biografen (betydning: Hvad med at).

Advarsel: Du kan falde ned (betydning: Pas på).

Begrænsning: Han kan være meget irriterende (betydning: er ofte).

Formodninger – positive sætninger

Når man vil udtrykke formodninger, kan man vælge mellem en række vendinger, der udtrykker en større eller mindre grad af overbevisning. Til de mere neutrale hører JEG TROR / JEG FORMODER. Vendinger, der udtrykker større grad af overbevisning, er JEG ER SIKKER PÅ / JEG REGNER MED / JEG GÅR UD FRA.

MODEL A: JEG TROR ...

MODEL B: JEG ER SIKKER PÅ ...

Øvelse 1: Lav følgende om til formodninger med JEG TROR ...

Eks.: Der er noget galt.

Svar: Jeg tror, der er noget galt.

1. Vi skal til venstre.

2. De bor i nr. 15.

3. Vi er der om 10 minutter.

4. Han er gået.

5. Hun ringer igen.

6. Han var træt.

Øvelse 2: Lav om til sikre formodninger med JEG ER SIKKER PÅ.

Eks.: Han tager med.

Svar: Jeg er sikker på, han tager med.

1. Du bliver glad for jobbet.

2. Det bliver sjovt.

3. De venter på dig.

4. Han kan hjælpe dig.

5. Du klarer det.

6. Han får problemer.

Lav selv nogle eksempler:

Formodninger – må + infinitiv

Man kan også udtrykke personlige formodninger vha. modalverbet MÅ + infinitiv. MÅ bruges ofte til at udtrykke nødvendighed, og formodninger med MÅ angiver, at man anser noget for meget sandsynligt. Ved formodninger vedrørende noget allerede sket, bruges MÅ + perfektum infinitiv.

Øvelse 1: Nutid. Lav følgende om til formodninger med MÅ + infinitiv.

Eks.: Han har mange penge.

Svar: Han må have mange penge.

1. De har god tid.

2. Hun er omkring 50 år.

3. Hun er forelsket i ham.

4. De er i familie med hinanden.

5. Det er hans bil.

6. Der er koldt.

Øvelse 2: Fortid. MÅ + HAVE / VÆRE -T (perfektum infinitiv).

Eks.: De er taget i byen.

Svar: De må være taget i byen.

1. De er gået en tur.

2. Han har haft en nøgle.

3. De har skyndt sig.

4. De har været sultne.

5. Han er kommet ved ottetiden.

6. Jeg har tabt min pung.

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: Formodninger med MÅ + infinitiv i nutid forekommer oftest i forbindelse med hjælpeverberne ER og HAR, da MÅ i forbindelse med andre verber ofte vil få betydningen MÅ GODT (tilladelse).

Formodninger – negative sætninger

Ved formodninger i negerede sætninger flytter negationen frem i hovedsætningen, og bisætningen er uden negation.

Kombinationen af "jeg tror" og "det bliver ikke regnvejr" bliver altså: JEG TROR IKKE, det bliver regnvejr. Ligeledes vendingerne JEG REGNER IKKE MED / JEG GÅR IKKE UD FRA (Eks.: Jeg regner ikke med, det bliver regnvejr. / Jeg går ikke ud fra, det bliver regnvejr).

MODEL: JEG TROR IKKE, ...

Øvelse: Lav følgende konstateringer om til formodninger.

Brug JEG TROR IKKE, ...

Eks.: De er ikke færdige.

Svar: Jeg tror ikke, de er færdige.

1. Hun ved det ikke.

2. Han får ikke jobbet.

3. Det er ikke rigtigt.

4. De vil ikke flytte.

5. Det tager ikke lang tid.

6. Der kommer ikke ret mange mennesker.

7. Du kender hende ikke.

8. Han er ikke helt rask.

9. Der er ikke plads nok.

10. Det hjælper ikke noget.

Lav selv nogle eksempler – eventuelt også med JEG REGNER IKKE MED / JEG GÅR IKKE UD FRA ...

Formodning om noget negativt / bekymring

Man kan også bruge følgende udtryk, når man vil udtrykke negativ formodning og / eller bekymring.

MODEL: JEG ER BANGE FOR, ...

Øvelse 1: Positive sætninger. Udtryk uvished / bekymring.

Eks.: Han kommer for sent.

Svar: Jeg er bange for, han kommer for sent.

1. De har misforstået aftalen.

2. De er faret vild.

3. Jeg har tabt nøglen.

4. Han bliver smidt ud.

5. Jeg har glemt at låse døren.

6. Jeg har kommet for meget salt i.

Øvelse 2: Negative sætninger. Placer negationen IKKE mellem subjekt og verbum 1 i bisætningen.

Eks.: De når ikke flyet.

Svar: Jeg er bange for, de ikke når flyet.

1. Han kan ikke klare rejsen.

2. Hun får ikke tid.

3. Jeg kan ikke hjælpe dig.

4. Han kommer ikke ind på studiet.

5. De har ikke råd til det.

6. De kan ikke finde vej.

Lav selv nogle eksempler:

Tvivl / uvished

Når man vil udtrykke tvivl og uvished, kan man bruge udtryk som DET ER IKKE SIKKERT, AT ... eller JEG ER IKKE SIKKER PÅ ...

Vendingen JEG TVIVLER PÅ ... betyder: Jeg anser det for usandsynligt, at ... (og udtrykker således snarere en sikker formodning af negativ karakter).

MODEL: JEG ER IKKE SIKKER PÅ, ...

Øvelse: Lav vished om til tvivl. Brug JEG ER IKKE SIKKER PÅ...

Bemærk: Der er ikke negation i bisætningen.

Eks.: Han hørte det ikke.

Svar: Jeg er ikke sikker på, han hørte det.

1. Togene kører ikke.

2. Der er ikke nok.

3. Der er ikke flere billetter.

4. Jeg kan ikke få fri.

5. Han går ikke til eksamen.

6. Det lykkes ikke.

7. Det er ikke rigtigt.

8. De er ikke hjemme.

9. Hun har ikke telefonnummeret.

10. Han kan ikke nå det.

Lav selv nogle eksempler – også med DET ER IKKE SIKKERT, ...

Sammenlign:

JEG TROR IKKE, det lykkes = Jeg forventer, at det mislykkes.

JEG ER IKKE SIKKER PÅ, det lykkes = Jeg kan ikke love, at det lykkes.

Forskellige grader af vished / uvished udtrykt gennem adverbier

Man kan udtrykke forskellige grader af vished / uvished gennem adverbier. Nedenstående adverbier spænder over en skala fra det meget sikre til det blot mulige.

уверена
вероятно GIVETVIS bruges om det meget sikre (jeg regner bestemt med).

предположительно SANDSYNLIGVIS (det er sandsynligt / jeg forventer).

вероятно FORMODENTLIG / FORMENTLIG / NOK / SIKKERT (jeg tror / formoder).

VIST (så vidt jeg ved / efter hvad jeg har hørt).

ANGIVELIGT – (det siges).

VEL – (som man kan forvente / man må gå ud fra).

MÅSKE / MULIGVIS (det er muligt / det kan være).

Bemærk: NOK / SIKKERT / VIST / VEL i denne betydning kan kun stå på centraladverbialets plads. De øvrige adverbier kan også placeres først i sætningen (husk så inversion).

Øvelse: Indføj et moment af uvished i følgende sætninger. Placer det nævnte adverbial på centraladverbialets plads (før øvrige centraladverbier i eks: 4, 5 og 7).

1. Det bliver regnvejr i morgen. (nok)

2. Tasken er blevet stjålet. (givetvis)

3. Flyet er forsinket. (formodentlig)

4. Han har ikke fået billetter. (måske)

5. Maden er snart færdig. (formodentlig)

6. Hun er i skole. (vel)

7. Han har ikke haft tid. (sandsynligvis)

8. Han har taget overarbejde. (sikkert)

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: adverbier som VIST og NOK bruges undertiden også i ytringer, der ikke rummer egentlig uvished. Deres funktion er her snarest at svække udsagnet, og gøre det mere forsigtigt (se s. 102).

Alternativer

Når man vil give udtryk for nogle alternative ideer, kan man bruge MÅSKE ..., OG MÅSKE ... eller man kan bruge:

MODEL: ENTEN ... , ELLER OGSÅ + inversion.

Øvelse: Fortæl hvilke alternativer du / I har overvejet.
Brug modellen.

Eks.: Måske cykler du, og måske tager du bussen.

Svar: Enten cykler jeg, eller også tager jeg bussen.

1. Måske går I i biografen, og måske tager I ud til Susanne.

---

2. Måske laver du pizza, og måske laver du lasagne.

---

3. Måske passer din mor børnene, og måske tager du dem med.

---

4. Måske er hun inde hos naboen, og måske er hun gået en tur.

---

5. Måske er han blevet syg, og måske har han glemt aftalen.

---

6. Måske ligger den på bordet, og måske ligger den i skuffen.

---

7. Måske kommer du i morgen, og måske kommer du først på mandag.

---

8. Måske tager I i sommerhus, og måske rejser I til Spanien.

---

9. Måske køber I noget chokolade, og måske køber I en flaske vin.

---

10. Måske inviterer du dem til fredag, og måske venter du til i næste uge.

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: Ved alternative forslag bruges ofte SÅ (se s. 69 og s. 71)

Alternativer

Når man vil give udtryk for nogle alternative ideer, kan man bruge MÅSKE ..., OG MÅSKE ... eller man kan bruge:

MODEL: ENTEN ... , ELLER OGSÅ + inversion.

Øvelse: Fortæl hvilke alternativer du / I har overvejet.
Brug modellen.

Eks.: Måske cykler du, og måske tager du bussen.

Svar: Enten cykler jeg, eller også tager jeg bussen.

1. Måske går I i biografen, og måske tager I ud til Susanne.

---

2. Måske laver du pizza, og måske laver du lasagne.

---

3. Måske passer din mor børnene, og måske tager du dem med.

---

4. Måske er hun inde hos naboen, og måske er hun gået en tur.

---

5. Måske er han blevet syg, og måske har han glemt aftalen.

---

6. Måske ligger den på bordet, og måske ligger den i skuffen.

---

7. Måske kommer du i morgen, og måske kommer du først på mandag.

---

8. Måske tager I i sommerhus, og måske rejser I til Spanien.

---

9. Måske køber I noget chokolade, og måske køber I en flaske vin.

---

10. Måske inviterer du dem til fredag, og måske venter du til i næste uge.

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: Ved alternative forslag bruges ofte SÅ (se s. 69 og s. 71)

6. Du beder om en sodavand.

Øvelse 3: Mere pænt og høfligt sprog.

Brug MÅ JEG BEDE OM ...

Eks.: Du beder om et glas vand.

Svar: Må jeg bede om et glas vand?

1. Du beder om en kop kaffe.

2. Du beder om et rundstykke.

3. Du beder om regningen.

4. Du beder om en serviet.

5. Du beder om lidt salt.

6. Du beder om lidt sukker til teen.

Lav selv nogle eksempler:

At bede om noget i en forretning / bestille på en restaurant

Når man beder om noget i en forretning eller bestiller noget på en restaurant, bruger man ofte de ret neutrale vendinger: JEG SKAL HAVE ... / JEG VIL GERNE HAVE ..., men man kan også bruge det lidt mere uformelle KAN JEG FÅ ...

MODEL A: JEG SKAL HAVE ...

MODEL B: JEG VIL GERNE HAVE ...

MODEL C: KAN JEG FÅ ...

Øvelse 1: Brug JEG SKAL HAVE ...

Eks.: Du beder om et halvt kilo kaffe.

Svar: Jeg skal have et halvt kilo kaffe.

1. Du beder om 10 æbler.
2. Du beder om en æske chokolade.
3. Du beder om 5 rundstykker og en pakke smør.
4. Du beder om en agurk og et kilo tomater.
5. Du beder om en Tuborg og en ostemad.
6. Du beder om en pizza.
7. Du beder om en halv kylling med pommes frites.
8. Du beder om en cola.

Øvelse 2: Brug JEG VIL GERNE HAVE ...

Eks.: Du beder om et franskbrød.

Svar: Jeg vil gerne have et franskbrød.

1. Du beder om et kilo gulerødder.
2. Du beder om 2 liter mælk.
3. Du beder om en pakke Prince.
4. Du beder om 20 røde roser.

5. Du beder om en kop kaffe og et stykke kage.

6. Du beder om en danskvand.

7. Du beder om en kop kakao.

8. Du beder om to stykker smørrebrød.

Øvelse 3: Brug KAN JEG FÅ ...

Eks.: Du beder om Ekstrabladet.

Svar: Kan jeg få Ekstrabladet?

1. Du beder om en pose lakrids.

2. Du beder om en æske tændstikker.

3. Du beder om buket tulipaner.

4. Du beder om nogle chips.

5. Du beder om nogle tipskuponer.

6. Du beder om et stykke mild ost.

7. Du beder om et halvt kilo hakket oksekød.

8. Du beder om 2 isvafler.

Lav selv nogle eksempler:

At bede om lov / tilladelse

Når man vil bede andre om tilladelse til noget, kan man spørge med det neutrale MÅ JEG (GODT)/ KAN JEG... Nogle lidt mere bedende udtryk er MÅ JEG IKKE / KAN JEG IKKE FÅ LOV TIL AT... Kraftigere bedende og mere appellerende er MÅ JEG IKKE GODT...

MODEL A: MÅ JEG GODT ...

MODEL B: KAN JEG IKKE FÅ LOV TIL AT ...

Øvelse 1: Bed om lov på en neutral måde. Brug MÅ JEG GODT ...

Eks.: Du beder om lov til at sætte dig her.

Svar: Må jeg godt sætte mig her?

1. Du beder om lov til at tage bilen.

2. Du beder om lov til at vente til på mandag.

3. Du beder om lov til at låne telefonen.

4. Du beder om lov til at se værelset.

5. Du beder om lov til at tale med Jens.

6. Du beder om lov til at tage med.

Øvelse 2: Brug KAN JEG IKKE FÅ LOV TIL AT ...

Eks.: Du beder om lov til at vente til i morgen.

Svar: Kan jeg ikke få lov til at vente til i morgen?

1. Du beder om lov til at besøge ham på hospitalet.

2. Du beder om lov til at tale med overlægen.

3. Du beder om lov til at holde en pause.

4. Du beder om lov til at køre med til Nørreport.

5. Du beder om lov til at gå lidt før.

6. Du beder om lov til at blive hjemme.

Lav selv nogle eksempler:

At bede om accept

Når man vil bede om accept af noget, bruger man ofte udtryk som **ER DET I ORDEN / GØR DET NOGET / HAR DU NOGET IMOD...** Hvor beslutningen i udtryk som **MÅ JEG GODT**, klart ligger hos den anden, signalerer disse udtryk større jævnbyrdighed i samtalerelationen. Den talende har her i højere grad indflydelse på beslutningen, men vil gerne vise hensyn.

MODEL A: ER DET I ORDEN, ...

MODEL B: HAR DU / I NOGET IMOD ...

Øvelse 1: Bed om accept. Brug ER DET I ORDEN, JEG + nutid.

Eks.: Du vil gerne ryge.

Svar: Er det i orden, jeg ryger?

1. Du vil gerne tage din bror med.

2. Du vil gerne komme lidt senere.

3. Du vil gerne tage et par stole.

4. Du vil gerne smide resten ud.

5. Du vil gerne tænde for radioavisen.

6. Du vil gerne betale med en check.

Øvelse 2: Brug HAR DU NOGET IMOD, JEG + nutid.

Eks.: Du vil gerne gå et øjeblik.

Svar: Har du noget imod, jeg går et øjeblik.

1. Du vil gerne slukke for fjernsynet.

2. Du vil gerne lufte lidt ud.

3. Du vil gerne flytte bordene.

4. Du vil gerne vente med at betale.

5. Du vil gerne hvile dig lidt.

Lav selv nogle eksempler – også med GØR DET NOGET, JEG ...

At bede nogen gøre noget – uformelt

Der er mange udtryk at vælge imellem, når man på en uformel måde vil bede nogen om at gøre noget. Af direkte former kan f.eks. nævnes de mere familiære spørgsmål med IKKE (LIGE) (Eks.: Lukker du ikke lige døren?) og udtryk som GIDER DU IKKE (LIGE) / KAN DU IKKE (LIGE).

Nogle lidt mere forsigtige udtryk er VIL DU IKKE GODT / VIL DU VÆRE SØD / RAR AT ...

Man kan være endnu mere forsigtig og spørge til lyst eller mulighed og bruge udtryk som ER DET IKKE MULIGT + infinitiv (eks.: Er det ikke muligt at skruer lidt ned?), HAR DU NOGET IMOD AT + infinitiv (eks.: Har du noget imod at lukke vinduet?) eller HAR DU IKKE LYST TIL AT + infinitiv (eks.: Har du ikke lyst til at gå ud med skraldeposen?)

Endelig kan man udtrykke sig helt indirekte og udtale sig om egen lyst DET VILLE VÆRE DEJLIGT / RART, HVIS ... (eks.: Det ville være dejligt, hvis du lavede en kop te).

Hvad man i den konkrete situation vælger, afhænger bl.a. af, hvem man taler med, og hvad det er, man beder om. Det kræver f.eks. mindre forsigtighed at bede om en lille ting, end om en større ting.

MODEL A: ... IKKE ...?

MODEL B: KAN DU / I IKKE LIGE ...?

MODEL C: VIL DU / I IKKE GODT ...?

Bemærk: LIGE har en bagatelliserende effekt. Det antyder, at der kun er tale om en lille ting, der er hurtigt gjort.

Øvelse 1: Bed din gode ven om følgende. Brug spørgsmål med IKKE.

Eks.: Du beder en ven lave kaffe.

Svar: Laver du ikke kaffe?

1. Du beder en ven hente dig på stationen.

2. Du beder en ven bestille en taxa.

3. Du beder en ven vente på dig.

4. Du beder en ven ringe til Jesper.

5. Du beder en ven putte brevet i postkassen.

6. Du beder en ven købe nogle frimærker.

Lav selv nogle eksempler:

Øvelse 2: Brug KAN DU IKKE LIGE ...

Eks.: Du beder en ven række dig sukkeret.

Svar: Kan du ikke lige række mig sukkeret?

1. Du beder en ven tænde for fjernsynet.
2. Du beder en ven skrue ned for radioen.
3. Du beder en ven sætte vand over til te.
4. Du beder en ven tage telefonen.
5. Du beder en ven dække bord.
6. Du beder en ven låne dig en femmer.

Øvelse 3: Spørg på en lidt blødere og mere forsigtig måde.

Brug VIL DU / I IKKE GODT ...

Eks.: Du beder en ven lukke døren.

Svar: Vil du ikke godt lukke døren?

1. Du beder en ven hente en avis.
2. Du beder en ven åbne vinduet.
3. Du beder en ven passe børnene.
4. Du beder dine børn rydde op.
5. Du beder dine børn være lidt stille.
6. Du beder dine børn gå udenfor og lege.

Lav selv nogle eksempler:

At bede nogen gøre noget – formelt

I situationer, hvor der er større distance mellem de talende, kan man vælge et af følgende mere formelle udtryk.

MODEL A: (UNDSKYLD) KAN DE / DU + infinitiv (neutralt).

MODEL B: (UNDSKYLD) DE KUNNE VEL IKKE + infinitiv (mere høfligt).

Øvelse 1: Bed om følgende småtjenester. Brug KAN DE ...

Eks.: Du beder en fremmed tage imod en besked. → *could you please*

Svar: Kan De tage imod en besked?

1. Du beder en fremmed hjælpe dig.

2. Du beder en fremmed sige dig, hvor busserne holder.

3. Du beder en fremmed ringe efter en ambulance.

4. Du beder en fremmed sige dig, hvad tid toget går.

5. Du beder en fremmed vise dig, hvor udgangen er.

Øvelse 2: Brug det mere forsigtige UNDSKYLD, DE KUNNE VEL IKKE ...

Eks.: Du beder en fremmed sige dig, hvad klokken er.

Svar: Undskyld, De kunne vel ikke sige mig, hvad klokken er?

1. Du beder en fremmed sige dig, hvor stationen ligger.

2. Du beder en fremmed veksle en tier for dig.

3. Du beder en fremmed lukke vinduet.

4. Du beder en fremmed rykke lidt.

5. Du beder en fremmed aflevere den her pakke til Peter.

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk også udtrykket DE VILLE VEL IKKE VÆRE SÅ VENLIG AT ...

At bede nogen om ikke at gøre noget

Når man vil bede nogen om ikke at gøre noget, kan man bruge det direkte udtryk KAN DU IKKE LADE VÆRE MED ..., eller det lidt blødere VIL DU IKKE GODT LADE VÆRE MED ...

Et andet direkte udtryk er DU SKAL IKKE. Det bruges ofte i dagligdagen i forbindelse med små praktiske gøremål og har her nærmest betydningen: Du behøver ikke (eks.: Du skal ikke vente).

Bruges det i betydningen "bede om ikke", får det nemt en meget bydende klang og bliver snarere til et forbud (eks.: Du skal ikke ryge herinde – se også s. 65).

Man kan også vælge at udtrykke sig mere forsigtigt og indirekte og bruge udtryk som DET ER IKKE SÅ GODT, DU / I ... eller JEG ER IKKE SÅ GLAD FOR ...

Bemærk: Generelt har også tonefaldet stor betydning for, hvor venligt eller bydende et udtryk bliver. En i sig selv blødt formuleret vending kan blive meget bydende, hvis den bliver sagt i et vredt tonefald.

MODEL A: VIL DU/I IKKE GODT LADE VÆRE MED AT ...

MODEL B: DET ER IKKE SÅ GODT, DU / I ...

MODEL C: JEG ER IKKE SÅ GLAD FOR, AT DU / I ...

MODEL D: DU SKAL IKKE ...

Øvelse 1: Bed om følgende på en pæn måde.

Brug VIL DU / I IKKE GODT LADE VÆRE MED ...

Eks.: Du beder din ven om ikke at sige noget til Peter.

Svar: Vil du ikke godt lade være med at sige noget til Peter?

1. Du beder din søn om ikke at gå ind med støvler på.

2. Du beder din ven om ikke at tale så højt.

3. Du beder børnene om ikke at smide papir på gulvet.

4. Du beder dine kolleger om ikke at ryge så meget.

5. Du beder en dreng om ikke at skubbe. *forbude*

6. Du beder din søn om ikke at sidde og banke i bordet.

7. Du beder børnene om ikke at vække Jens.

8. Du beder børnene om ikke at rode så meget. *forstyrre*

9. Du beder din ven om ikke at køre så hurtigt.

Øvelse 2: Udtryk dig mere forsigtigt og indirekte.

Brug DET ER IKKE SÅ GODT, DU / I ...

Eks.: Du beder ham om ikke at parkere foran garagen.

Svar: Det er ikke så godt, du parkerer foran garagen.

1. Du beder dem om ikke at bruge hans computer.

2. Du beder ham om ikke at sætte sig der.

3. Du beder dem om ikke at lege herinde.

4. Du beder hende om ikke at stille cyklen der.

5. Du beder dem om ikke at gå derind.

6. Du beder hende om ikke at spise så meget slik.

7. Du beder ham om ikke at bruge de bånd.

8. Du beder dem om ikke at komme for sent.

9. Du beder hende om ikke at tage af sted nu.

Øvelse 3: Bed om følgende. Brug det indirekte og forsigtige:

JEG ER IKKE SÅ GLAD FOR, (AT) DU ...

Eks.: Du beder ham om ikke at køre uden cykellygte.

Svar: Jeg er ikke så glad for, at du kører uden cykellygte.

1. Du beder ham om ikke at lægge det våde tøj der.

2. Du beder hende om ikke at gå ud uden overtøj.

3. Du beder hende om ikke at klippe i bladene.

4. Du beder ham om ikke at gå i vandet lige efter frokost.

5. Du beder ham om ikke at køre i det vejr.

6. Du beder ham om ikke at lave om på aftalen.

7. Du beder hende om ikke at tage alene derhen.

Øvelse 4: Bed om nogle små praktiske ting.

Udtryk dig klart og direkte. Brug DU SKAL IKKE ...

Eks.: Du beder ham om ikke at stille brødet væk.

Svar: Du skal ikke stille brødet væk.

1. Du beder hende om ikke at slukke lyset i gangen.

2. Du beder ham om ikke at låse døren.

3. Du beder hende om ikke at smide aviserne væk.

4. Du beder ham om ikke at viske tavlen ud.

5. Du beder ham om ikke at starte opvaskemaskinen.

6. Du beder hende om ikke at fortælle det til børnene.

Lav selv nogle eksempler:

At opfordre 1 – med imperativ

Den korteste og mest direkte form, man kan bruge, når man vil opfordre nogen til noget, er imperativformen. Man skal passe lidt på med brugen af imperativ, da formen i sig selv er bydende. Dog kan udtrykkene variere fra det venligt opfordrende til det kraftigt beordrende og irriterede alt efter indhold, tonefald og brug af adverbier.

Ren imperativ kan i visse situationer bruges neutralt eller venligt opfordrende – især i sætninger, hvor den talende tilbyder noget (eks.: Kom ind, sæt dig ned, tag en kage osv.), men virker ellers generelt bydende (eks.: Luk døren). Indfører man LIGE, sagt i et venligt tonefald, neddæmpes udtrykket lidt og virker ofte blot almindeligt opfordrende (eks.: Luk lige døren).

Ønsker man derimod at gøre opfordringen kraftigere, kan man i stedet indføre DOG (eks.: Luk dog døren). Udtrykket skifter herved og bliver en kende irriteret. Vil man forstærke yderligere, kan man indlede med SÅ (eks.: Så luk dog døren), og endelig kan man erstatte bestemt artikel med demonstrativt pronomen – hvorved udtrykket bliver endnu stærkere (eks.: Så luk dog den dør!). Irritationen er nu kraftig.

Øvelse 1: Opfordringer med ren imperativ.

Eks.: Du beder ham prøve igen i morgen.

Svar: Prøv igen i morgen!

1. Du beder hende tage det roligt.
2. Du beder dem komme indenfor.
3. Du beder din søn sidde ordentligt ved bordet.
4. Du beder børnene tie stille.
5. Du beder ham huske at låse døren.
6. Du beder hende vække dig klokken 8.

Øvelse 2: Almindelige opfordringer med imperativ + LIGE.

Eks.: Du beder ham komme her.

Svar: Kom lige her!

1. Du beder ham kigge.
2. Du beder hende smage på det her.
3. Du beder dem vente et øjeblik.
4. Du beder dem tage skoene af.

---

5. Du beder ham række dig saltet.

---

6. Du beder hende hjælpe dig.

Øvelse 3: Kraftigere opfordringer med imperativ + DOG ...

Eks.: Du beder hende slukke lyset.

Svar: Sluk dog lyset.

---

1. Du beder dem give hende en chance.

---

2. Du beder ham tage frakken af.

---

3. Du beder hende kigge i telefonbogen.

---

4. Du beder ham hids^e sig lidt ned. *yondours ce*

---

5. Du beder hende holde op.

Øvelse 4: Forstærk yderligere. Brug SÅ + imperativ + DOG.

Eks.: Du beder ham vente lidt.

Svar: Så vent dog lidt.

---

1. Du beder ham køre lidt langsommere.

---

2. Du beder ham stoppe for rødt.

---

3. Du beder ham se sig for.

---

4. Du beder hende passe lidt på.

---

5. Du beder hende tage telefonen.

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: Lette objekter (pronominer) placeres før DOG, og tunge objekter (substantiver og navne) placeres efter DOG (eks.: Giv hende dog en chance / Giv dog damen en chance).

At opfordre 2

Når man vil opfordre nogen til noget, kan man også bruge en blødere og mindre bydende form for imperativ – nemlig:

MODEL: PRØV (LIGE) AT + infinitiv.

Øvelse: Gør følgende opfordringer pænere og blødere.

Begynd med PRØV AT + infinitiv.

Eks.: Tag den på.

Svar: Prøv at tage den på.

1. Ring til nummeroplysningen.

2. Pak den op. *på*

3. Se på tekst TV.

4. Spørg på kontoret.

5. Kig i ordbogen.

6. Tal med ham om det.

7. Hør her.

8. Kom lidt mere salt i. *no mere*

9. Sæt stikket i.

10. Slå over på kanal 2.

11. Tænd for radioen.

12. Tag en hovedpinepille.

Lav selv nogle eksempler:

At overtale nogen til noget

Ofte bruger man adverbiet NU i sætninger, hvor man prøver at overtale andre til at gøre noget. Det kan forekomme i forbindelse med ren imperativ (Eks.: Kom nu) og i udtryk som TAG NU / SE NU / PRØV NU ... Holdningen i disse sætninger kan variere fra venlig overtalelse til irritation afhængigt af tonefaldet.

MODEL A: Imperativ + NU ...

MODEL B: TAG NU OG ...

Øvelse 1: Du prøver at overtale. Brug imperativ + NU ...

Eks.: Du prøver at overtale din ven til at gå med.

Svar: Gå nu med!

1. Du prøver at overtale dit barn til at tage sin medicin.
2. Du prøver at overtale din ven til at ringe efter lægen.
3. Du prøver at overtale din ven til at skrive det brev.
4. Du prøver at overtale din søn til at tage sin sweater på.
5. Du prøver at overtale din ven til at slukke for radioen.
6. Du prøver at overtale din ven til at komme og sætte sig ned.

Øvelse 2: Prøv at overtale. Brug TAG NU OG + imperativ.

Eks.: Du prøver at overtale din ven til at slappe lidt af.

Svar: Tag nu og slap lidt af!

1. Du prøver at overtale din datter til at spise sin mad.
2. Du prøver at overtale din søn til at gå ud og lege.
3. Du prøver at overtale din ven til at snakke med sin far.
4. Du prøver at overtale din ven til at betale sine regninger.
5. Du prøver at overtale din søn til at skynde sig lidt.

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: Lette objekter (pronominer) placeres før DOG, og tunge objekter (substantiver og navne) placeres efter DOG (eks.: Giv hende dog en chance / Giv dog damen en chance).

At kræve at nogen gør noget

Hvis man vil fremsætte krav eller forbud, vil det normalt være nødvendigt at udtrykke sig med en del varsomhed for ikke at støde den, man taler med.

Man vil i mange tilfælde undgå det direkte DU SKAL, da det i forbindelse med krav kan virke meget bydende (om SKAL se også s. 65).

Nogle pænere og blødere vendinger er JEG VIL GERNE HAVE, AT ...

og DU / I BLIVER NØDT TIL AT ... (eks.: Du bliver nødt til at vente. Se også s. 142)

Et mere formelt udtryk er JEG MÅ BEDE DIG/DEM/JER OM AT + infinitiv.

MODEL: JEG VIL GERNE HAVE, AT DU / I ...

Øvelse: Stil krav efter den nævnte model.

Eks.: Du kræver, at eleverne kommer til tiden.

Svar: Jeg vil gerne have, at I kommer til tiden.

1. Du kræver, at din kollega afleverer bogen i morgen.

---

2. Du kræver, at hun betaler med det samme.

---

3. Du kræver, at han gør arbejdet færdigt nu.

---

4. Du kræver, at hun sender brevene senest i morgen.

---

5. Du kræver, at børnene gør rent efter sig.

---

6. Du kræver, at din datter kommer lige hjem fra skole.

---

7. Du kræver, at børnene går i seng kl. 21.

---

8. Du kræver, at han giver besked i morgen.

---

9. Du kræver, at de stiller kopperne på plads.

Lav selv nogle eksempler:

At forbyde nogen noget

Når man vil forbyde noget, kan man vælge et klart og direkte, udtryk, f.eks. **DU MÅ IKKE ... / DU SKAL IKKE ... / JEG VIL IKKE HAVE ...**

Disse udtryk kan gøres blødere og mere forsigtige vha. adverbier **DU MÅ IKKE SÅ GERNE ... / DU MÅ/SKAL HELST IKKE ... / JEG VIL IKKE SÅ GERNE HAVE ... / JEG VIL HELST IKKE HAVE ...**

Når man bruger disse blødere udtryksformer, er det ofte udtryk for ren og skær høflighed eller forsigtighed, men formerne rummer en vaghed, der også kan tolkes som manglende overbevisning. Står man fast på det, man siger, eller er man i virkeligheden til at diskutere med?

MODEL A: JEG VIL IKKE HAVE, AT DU / I ...

MODEL B: DU / I MÅ HELST IKKE ...

Øvelse 1: Fremsæt nogle direkte forbud efter modellen:

JEG VIL IKKE HAVE, AT DU / I ...

Eks.: Du forbyder din datter at lege med telefonen.

Svar: Jeg vil ikke have, at du leger med telefonen.

1. Du forbyder børnene at spille efter klokken elleve.

2. Du forbyder din datter at komme så sent hjem.

3. Du forbyder børnene at hoppe i din seng.

4. Du forbyder dine børn at gå uden at sige noget.

5. Du forbyder børnene at gå ud på isen.

6. Du forbyder din søn at drille Sofie.

7. Du forbyder børnene at smide deres tøj på gulvet.

Øvelse 2: Brug det blødere udtryk **DU / I MÅ HELST IKKE**.

Eks.: Du vil ikke have, at de ryger herinde.

Svar: I må helst ikke ryge herinde.

1. Du vil ikke have, at de larmer så meget.

2. Du vil ikke have, at de forstyrrer lige nu.

3. Du vil ikke have, at han parkerer der.

4. Du vil ikke have, at hun ringer så sent.

5. Du vil ikke have, at han siger det til nogen.

6. Du vil ikke have, at de skriver i bøgerne.

7. Du vil ikke have, at de bruger de glas.

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: DU SKAL / DU SKAL IKKE bruges i en række sproghandlinger i forskellige betydninger. Alt efter indholdet i sætningen, kan der være tale om forbud eller ordrer – hvor den talende sætter rammerne for den andens adfærd (Du skal spise din mad / I skal ikke rode herinde), gode råd (eks.: Du skal ikke købe den), venlige anmodninger i forbindelse med små praktiske ting (eks.: Du skal ikke slukke lyset i gangen / Du skal bare lade lyset brænde), anvisninger eller forklaringer (eks.: Du skal lige ud og til venstre ved krydset) og refererende til regler og planer (Du skal skrive under her / Du skal være ved færgen kl. 8).

At true

Man kan fremsætte krav og forbud på så kraftig og bydende en måde, at det bliver truende.

1. KRAV / ORDRER

MODEL: DU HAR (BARE) AT + infinitiv.

Eks.: Hun skal komme til tiden.

Svar: Du har bare at komme til tiden.

1. Han skal opføre sig ordentligt. *beću eće kopuļa*

2. Han skal passe sit arbejde.

3. Hun skal betale, hvad hun skylder. *ceļo ņe*

4. Han skal vente, til det bliver hans tur.

5. Hun skal vise lidt hensyn.

6. Han skal hjælpe til.

2. FORBUD

MODEL: DU SKAL IKKE BRYDE DIG OM AT + infinitiv.

Eks.: Du vil ikke have, at hun gør det igen.

Svar: Du skal ikke bryde dig om at gøre det igen.

1. Du vil ikke have, at han taler sådan til dig.

2. Du vil ikke have, at hun er så uforskammet.

3. Du vil ikke have, at hun roder i dine skuffer.

4. Du vil ikke have, at han blander sig i dine ting. *beī. nōe*

5. Du vil ikke have, at han slår børnene.

6. Du vil ikke have, at hun udsætter det længere. *nepevc*

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: Udtrykket JEG VIL (IKKE) RÅDE DIG TIL AT ... sagt i et vredt eller meget bestemt tonefald, får samme funktion som ovennævnte modeller – og bliver altså til en trussel.

At sige fra

Når man har brug for at sige klart fra over for andre og markere sine grænser, kan man bruge udtryk som JEG KAN IKKE ACCEPTERE, AT / JEG VIL IKKE VÆRE MED TIL, AT ..., eller det kraftigere udtryk JEG VIL IKKE FINDE MIG I, AT ...

Disse vendinger er meget stærke og kan ses som udtryk for, at ens grænser er overskredet, og at tolerancen er brugt op.

MODEL: JEG VIL IKKE FINDE MIG I, AT ...

Øvelse: Sig fra over for følgende. Brug den nævnte model.

Centraladverbialer placeres mellem subjekt og verbal.

Eks.: Du kan ikke acceptere, at han roder sådan.

Svar: Jeg vil ikke finde mig i, at du roder sådan.

1. Du kan ikke acceptere, at hun åbner dine breve.
2. Du kan ikke acceptere, at han ikke overholder aftalerne.
3. Du kan ikke acceptere, at han ikke gør sin del af arbejdet.
4. Du kan ikke acceptere, at hun vækker dig midt om natten.
5. Du kan ikke acceptere, at hun ødelægger dine ting.
6. Du kan ikke acceptere, at han tager dine bøger.
7. Du kan ikke acceptere, at hun fjerner aviserne.
8. Du kan ikke acceptere, at han ikke giver besked.

Lav selv nogle eksempler:

At foreslå 1 – fælles opfordringer

Fælles opfordringer (opfordringer, der inkluderer den talende) kan fremsættes som åbne forslag SKAL VI IKKE ..., eller på en mere overtalende / insisterende måde med LAD OS ...

MODEL A: SKAL VI IKKE + infinitiv.

MODEL B: LAD OS + infinitiv.

Øvelse 1: Kom med nogle fælles opfordringer.

Brug SKAL VI IKKE ...

Eks.: Du foreslår, at I går en tur.

Svar: Skal vi ikke gå en tur?

1. Du foreslår, at I går i biografen.

2. Du foreslår, at I går over i parken.

3. Du foreslår, at I holder pause.

4. Du foreslår, at I spiser ude i dag.

5. Du foreslår, at I tager ud til Lone og Peter.

6. Du foreslår, at I står tidligt op.

7. Du foreslår, at I ringer til Susanne.

8. Du foreslår, at I bliver hjemme.

9. Du foreslår, at I venter lidt.

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: Som svar på et forslag med SKAL VI IKKE, bruges ofte:

a) Accept (positivt svar): Det kan vi godt / Det er i orden.

b) Afslag (negativt svar): Det har jeg ikke lyst/tid/råd til, eller: Det synes jeg ikke.

c) Et andet forslag: Skal vi ikke hellere + infinitiv (se også præference s. 125).

Lav selv nogle små dialoger med forslag og svar:

Øvelse 2: Kom med nogle fælles opfordringer.
Brug LAD OS ...

Eksempel: Du foreslår, at I ser en videofilm.

Svar: Lad os se en videofilm.

1. Du foreslår, at I køber en gave til Peter.

2. Du foreslår, at I tager bussen.

3. Du foreslår, at I inviterer familien.

4. Du foreslår, at I går i Tivoli.

5. Du foreslår, at I tager til stranden.

6. Du foreslår, at I går hjem.

7. Du foreslår, at I begynder klokken 10.

8. Du foreslår, at I gør det færdigt nu.

9. Du foreslår, at I hjælper ham.

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: Man kan også udtrykke sig mere forsigtigt og indirekte og spørge:

a) HVAD SIGER DU / I TIL AT ... (eks.: Hvad siger du til at gå en tur?)

Eller man kan spørge til lyst:

b) HAR DU / I IKKE LYST TIL AT ... (eks.: Har I ikke lyst til at gå en tur?).

c) KUNNE DU / I IKKE TÆNKE DIG / JER AT ... (eks.: Kunne du ikke tænke dig at gå en tur?).

Prøv at lave nogle eksempler med disse udtryk. (Se også s. 88).

Bemærk: Ved alternative forslag bruges SÅ. Eks.: Skal vi så ikke ... / Så lad os ... / Hvad siger du så til at ... / Har du så ikke lyst til at ... / Kunne du så ikke tænke dig at ...

At foreslå 2 – opfordringer (generelt)

Man kan fremsætte forslag med vendingen HVAD MED AT ... og med modalverbet KAN, hvad enten der er tale om fælles opfordringer eller forslag, der vedrører andre eller en selv.

MODEL A: HVAD MED AT + infinitiv.

MODEL B: DU / VI / I KAN + infinitiv.

MODEL C: KAN DU / VI / I IKKE + infinitiv (mere forsigtigt).

Øvelse 1: Fremsæt forslag med HVAD MED AT + infinitiv.

Bemærk: Subjektet udelades.

Eks.: Du foreslår, at I spiser kl. 8.

Svar: Hvad med at spise kl. 8.

1. Du foreslår, at I tager på Zoologisk museum.
2. Du foreslår, at I bager en kage i aften.
3. Du foreslår, at I giver ham en flaske.
4. Du foreslår, at din venner tager lidt ferie.
5. Du foreslår, at din ven prøver at tale med en advokat.
6. Du foreslår, at din ven arbejder lidt mindre.

Øvelse 2: Kom med dit forslag / din løsning.

Brug DU / VI / I KAN ...

Eks.: Du foreslår, at I prøver at få pengene tilbage.

Svar: Vi kan prøve at få pengene tilbage.

1. Du foreslår, at I tager tidligere af sted.
2. Du foreslår, at I aflyser mødet.
3. Du foreslår, at I skriver en besked til ham.
4. Du foreslår, at din ven sender papirerne til hende.
5. Du foreslår, at din ven venter til senere.
6. Du foreslår, at dine venner cykler derhen.

Øvelse 3: Fremsæt nogle mere åbne og forsigtige forslag.
Brug KAN DU / VI / I IKKE ...

Eks.: Du foreslår din ven, at han kommer i morgen.

Svar: Kan du ikke komme i morgen?

1. Du foreslår din ven, at han bytter uret.
2. Du foreslår din ven, at han låner penge af sin far.
3. Du foreslår dine venner, at de maler væggene.
4. Du foreslår din ven, at han ringer senere.
5. Du foreslår, at I skal bo hos Peter.
6. Du foreslår, at I følges med Lone.
7. Du foreslår en ven, at han kommer en anden dag.
8. Du foreslår dine venner, at de lejer et sommerhus.

Lav selv nogle eksempler:

1. Du råder din ven til at tage kasketen, og den skal være varm.

2. Du råder din ven til at vente med at rejse.

3. Du råder din ven til at finde en anden lejlighed.

4. Du råder din ven til at ringe hjem.

5. Du råder din ven til at give Claus besked.

6. Du råder din ven til at skynde sig lidt.

7. Du råder din ven til at melde det til politiet.

Bemærk: Ved alternative forslag bruges SÅ.

Eks.: Hvad så med at ... / Så kan du ... / Kan du så ikke ...

At råde nogen til noget

Når man vil give nogen et godt råd, kan man vælge at bruge et direkte udtryk som *DU SKULLE TAGE AT / JEG SYNES, DU SKULLE* eller *DU MÅ HELLERE* (se nødvendighed s.142).

Man kan også udtrykke sig mere forsigtigt og indirekte og bruge vendinger som *HAR DU OVERVEJET AT / HAR DU TÆNKT PÅ AT / VAR DET IKKE EN IDE AT ... / TROR DU IKKE, DU SKULLE / DET KAN VÆRE, DU SKAL/SKULLE / DET ER NOK BEDRE AT* osv. Endelig kan man formulere sine ideer som åbne forslag, eks. *KAN DU IKKE / HVAD MED AT* (se også s. 70) Bemærk: I mange af de nævnte vendinger bruges datidsformen (konjunktiv). Denne form har her en nedtonende effekt og gør udtrykkene blødere.

MODEL A: JEG SYNES, DU SKULLE + infinitiv.

MODEL B: DU SKULLE TAGE AT + infinitiv.

MODEL C: VAR DET IKKE EN IDE AT + infinitiv.

Øvelse 1: Kom med nogle gode råd. Formuler dig direkte.

Brug JEG SYNES, DU SKULLE ...

Eks.: Du råder din ven til at skrive til Peter.

Svar: Jeg synes, du skulle skrive til Peter.

1. Du råder din ven til at sælge bilen.

2. Du råder din ven til at komme i aften.

3. Du råder din ven til at begynde på en uddannelse.

4. Du råder din ven til at tage kørekort.

5. Du råder din ven til at vente med at rejse.

6. Du råder din ven til at finde en anden lejlighed.

Øvelse 2: Brug DU SKULLE TAGE AT ...

Eksempel: Du råder din ven til at gå en tur.

Svar: Du skulle tage at gå en tur.

1. Du råder din ven til at ringe hjem.

2. Du råder din ven til at give Claus besked.

3. Du råder din ven til at skynde sig lidt.

4. Du råder din ven til at melde det til politiet.

5. Du råder din ven til at snakke med sekretæren.

6. Du råder din ven til at melde sig til eksamen.

Øvelse 3: Formuler dine ideer på en mere forsigtig måde.

Brug VAR DET IKKE EN IDE AT + infinitiv.

Eks.: Du råder din ven til at holde lidt ferie.

Svar: Var det ikke en ide at holde lidt ferie?

1. Du råder din ven til at begynde at svømme.

2. Du råder din ven til at blive hjemme et par dage.

3. Du råder din ven til at gå til lægen.

4. Du råder din ven til at holde op med at ryge.

5. Du råder din ven til at lære noget mere engelsk.

6. Du råder din ven til at finde et andet arbejde.

Lav selv nogle eksempler – eventuelt også med nogle af de andre udtryk:

At fraråde

Når man vil fraråde nogen noget, kan man vælge at udtrykke sig i klare og direkte vendinger og bruge udtryk som JEG SYNES IKKE, DU SKULLE eller det lidt mere familiære LAD VÆRE MED AT ...

Eller man kan vælge et mere indirekte og forsigtigt udtryk som ER DU SIKKER PÅ, DET ER KLOGT AT / ER DU SIKKER PÅ, DET ER EN GOD IDE AT ...

MODEL A: JEG SYNES IKKE, DU SKULLE + infinitiv.

MODEL B: LAD VÆRE MED AT + infinitiv.

MODEL C: ER DU SIKKER PÅ, DET ER KLOGT AT + infinitiv.

Øvelse 1: Fraråd følgende. Brug JEG SYNES IKKE, DU SKULLE ...

Eksempel: Du fraråder din ven at gå derhen.

Svar: Jeg synes ikke, du skulle gå derhen.

1. Du fraråder din ven at købe den lejlighed.

2. Du fraråder din ven at køre nu.

3. Du fraråder din ven at tage det job.

4. Du fraråder din ven at flytte til Jylland.

5. Du fraråder din ven at bruge mere tid på det.

6. Du fraråder din ven at drikke så meget.

Øvelse 2: Brug LAD VÆRE MED AT ...

Eksempel: Du fraråder din ven at komme for sent.

Svar: Lad være med at komme for sent.

1. Du fraråder din ven at droppe studierne.

2. Du fraråder din ven at rejse derned.

3. Du fraråder din ven at bruge alle pengene.

4. Du fraråder din ven at gå så sent i seng.

5. Du fraråder din ven at diskutere med ham.

6. Du fraråder din ven at love for meget.

Øvelse 3: Brug det mere forsigtige udtryk ER DU SIKKER PÅ, DET ER KLOGT AT ...

Eks.: Du fraråder din ven at skrive under.

Svar: Er du sikker på, det er klogt at skrive under.

1. Du fraråder din ven at vise ham brevet.

2. Du fraråder din ven at ringe til ham.

3. Du fraråder din ven at cykle i det vejr.

4. Du fraråder din ven at blive boende.

5. Du fraråder din ven at stille bilen der.

6. Du fraråder din ven at sige op.

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: Man kan også bruge det helt uformelle, direkte og lidt familiære DU SKAL IKKE, når man vil fraråde noget (eks.: Du skal ikke gå ind og se den film). (Om DU SKAL IKKE, se også s. 65).

Betingelse og konsekvens

En betingelsessætning med HVIS efterfulgt af en hovedsætning med inversion (undertiden indledt med SÅ) bruges generelt om betingelse og konsekvens (Eks.: Hvis det bliver godt vejr, (så) spiser vi ude i haven). Konstruktionen bruges også med særlige betydninger i forskellige sproghandlinger, og alt efter indholdet i sætningen kan en sådan ytring opfattes som et løfte, et indirekte krav, en advarsel eller en trussel.

Bemærk: I talesproget bruger man ofte ordstillingen HVIS IKKE + subjekt i negative sætninger i stedet for det mere grammatisk korrekte HVIS + subjekt + IKKE (Hvis ikke du / Hvis du ikke ...).

En anden måde at udtrykke betingelse og konsekvens er ved først at opstille et krav og dernæst bruge udtrykket ELLERS til at fortælle / advare om de konsekvenser, det kan få, hvis kravet ikke bliver opfyldt.

MODEL A: HVIS (IKKE) ... , (SÅ) + inversion.

MODEL B: DU SKAL / DU BLIVER NØDT TIL ... ELLERS + inversion.

Øvelse 1: Lav de direkte formulerede krav om til betingelse og konsekvens med HVIS IKKE ..., SÅ + inversion.

Eks.: Du skal bestille bord. Ellers får du ikke plads.

Svar: Hvis ikke du bestiller bord, får du ikke plads.

1. Du skal spise din mad. Ellers får du ingen is.
2. Du skal gøre det. Ellers vil du fortryde det.
3. Du skal holde op. Ellers bliver der ballade.
4. Du skal skrue ned. Ellers ringer de til politiet.
5. Du skal rydde op. Ellers bliver hun sur.
6. Du skal stille mælken i køleskabet. Ellers bliver den dårlig.
7. Du skal skrive det op. Ellers glemmer du det.
8. Du skal passe på. Ellers går det galt.

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: I en dialog vil man i mange tilfælde kun have brug for at udtale sig om konsekvens. Betingelsen / omstændighederne vil ofte ligge i situationen som sådan eller i samtalepartnerens replik. Konsekvenssætningen indledes med SÅ + inversion.

Eks.: A: Min cykel er punkteret. B: Så må du tage toget.

Eks.: A: Det regner. B: Så synes jeg, vi skal blive hjemme.

Lav selv nogle små dialoger med betingelse og konsekvens efter denne model.

Øvelse 2: Lav følgende om til krav og konsekvens med ELLERS.

Brug DU BLIVER NØDT TIL AT ... ELLERS + inversion.

Eks.: Hvis du ikke betaler din husleje, bliver du smidt ud.

Svar: Du bliver nødt til at betale din husleje. Ellers bliver du smidt ud.

1. Hvis du ikke går nu, kommer du for sent.

2. Hvis du ikke læser, dumper du til eksamen.

3. Hvis du ikke skynder dig, når du ikke toget.

4. Hvis du ikke bliver i sengen, bliver det værre.

5. Hvis du ikke er der til tiden, går vi.

6. Hvis du ikke hjælper, bliver vi ikke færdige.

7. Hvis du ikke er stille, kan de ikke sove.

8. Hvis du ikke tager en jakke på, bliver du syg.

9. Hvis du ikke tager din medicin, bliver du ikke rask.

Lav selv nogle eksempler:

At advare om nogle mulige konsekvenser

Man kan advare mod noget på en indirekte måde ved blot at nævne de mulige uheldige konsekvenser, det kan have.

MODEL: ... KAN + infinitiv.

Øvelse 1: Du er bange for, at følgende skal ske. Advar imod det.

Tal direkte til personen, brug DU KAN + infinitiv.

Eks.: Du er bange for, at han får en bøde.

Svar: Du kan få en bøde.

1. Du er bange for, at han bliver syg.

2. Du er bange for, at han falder i vandet.

3. Du er bange for, at han bliver afhængig af det.

4. Du er bange for, at hun kommer til skade.

5. Du er bange for, at hun får problemer med dem.

6. Du er bange for, at hun mister kontakten med dem.

Øvelse 2. Passivsætninger. Fortsæt på samme måde.

Eks.: Du er bange for, at han bliver fyret.

Svar: Du kan blive fyret.

1. Du er bange for, at han bliver smidt ud.

2. Du er bange for, at han bliver standset i tolden.

3. Du er bange for, at han bliver kørt over.

4. Du er bange for, at hun bliver generet af ham.

5. Du er bange for, at hun bliver sendt hjem.

6. Du er bange for, at hun bliver overfaldet.

Lav selv nogle eksempler:

At advare mod noget – direkte

Når man forudser, at noget vil ske, og man ønsker at forhindre det, kan man advare direkte imod det ved hjælp af udtrykket PAS PÅ ...

MODEL: PAS PÅ, DU IKKE + nutid.

Øvelse: Du ønsker at forhindre følgende.

Advar med PAS PÅ, DU IKKE ...

Eks.: Du advarer ham mod at falde.

Svar: Pas på, du ikke falder.

1. Du advarer hende mod at spille.
2. Du advarer ham mod at brænde sig.
3. Du advarer ham mod at klemme fingrene.
4. Du advarer hende mod at blive snydt.
5. Du advarer ham mod at få ondt i ryggen.
6. Du advarer hende mod at tabe pengene.
7. Du advarer ham mod at køre ind i ham.
8. Du advarer hende mod at fare vild.
9. Du advarer ham mod at save sig i benet.
10. Du advarer ham mod at få stød.

Lav selv nogle eksempler:

Bemærk: Andre udtryk man kan bruge, når man vil advare nogen mod noget er LAD VÆRE (MED) AT ... (se s. 74) og ER DU KLAR OVER, HVOR + adjektiv (se s. 20).

At formane 1 – påmindelser

Hvis man indfører adverbiet NU i påmindende og advarende udtryk i imperativ (HUSK / SØRG FOR / PAS PÅ / LAD VÆRE), får de et formanende præg og udtrykker i mange situationer omsorg, bekymring og interesse snarere end forbud og krav.

MODEL A: SØRG NU FOR AT + infinitiv.

MODEL B: HUSK NU AT + infinitiv.

Øvelse 1: Du formaner. Brug SØRG NU FOR AT + infinitiv.

Eks.: Han skal låse efter sig.

Svar: Sørg nu for at låse efter dig.

1. Han skal få hendes adresse.

2. Hun skal køre forsigtigt.

3. Han skal blive helt rask.

4. Han skal blive færdig i dag.

5. De skal rydde pænt op efter sig.

6. Hun skal få en tid hos lægen.

Øvelse 2: Brug HUSK NU AT + infinitiv.

Eks.: Hun skal hænge tøjet op.

Svar: Husk nu at hænge tøjet op.

1. De skal hente billetterne.

2. Hun skal vande blomsterne.

3. Hun skal tage brødet ud af ovnen.

4. Hun skal give katten mad.

5. Han skal tænde for varmen.

6. Hun skal ringe til sin mor.

Lav selv nogle eksempler:

At formane 2 – advarsler

MODEL A: PAS NU PÅ, DU IKKE + nutid.

MODEL B: LAD NU VÆRE AT + infinitiv.

Øvelse 1: Du formaner. Brug PAS NU PÅ, DU IKKE ...

Eks.: Han skal ikke vælte på cyklen.

Svar: Pas nu på, du ikke vælter på cyklen.

1. Hun skal ikke blive skoldet.

2. Han skal ikke slette båndet.

3. Han skal ikke tage for mange piller.

4. Hun skal ikke slå sig.

5. Han skal ikke skære sig.

6. Han skal ikke blive våd.

Øvelse 2: Brug LAD NU VÆRE AT + infinitiv.

Bemærk: Subjektet udelades.

Eks.: Hun skal ikke blive syg.

Svar: Lad nu være at blive syg.

1. Han skal ikke falde af hesten.

2. Hun skal ikke glemme sit pas.

3. De skal ikke komme for sent til toget.

4. Hun skal ikke brække benet.

5. Han skal ikke ødelægge den.

6. Han skal ikke drikke for meget.

Lav selv nogle eksempler:

At love / at forsikre

Når man vil love at gøre noget, kan man bruge vendingen JEG LOVER AT (eks.: Jeg lover at være der til tiden). Dette udtryk kan dog godt virke lidt formelt og højtideligt, og der findes da også en kortere og lettere form: SKAL NOK.

Samme form kan bruges, når man vil prøve at berolige nogen / forsikre nogen om noget.

SKAL NOK = jeg lover / jeg forsikrer dig om ...

MODEL: JEG SKAL NOK + infinitiv.

Øvelse 1: Du lover følgende. Brug SKAL NOK.

Eksempel: Du lover at gå på posthuset.

Svar: Jeg skal nok gå på posthuset.

1. Du lover at aflevere bøgerne.

---

2. Du lover at komme på søndag.

---

3. Du lover at hjælpe med opvasken.

---

4. Du lover at passe børnene.

---

5. Du lover at sende pakken.

---

6. Du lover at lade være med at blive sur.

---

7. Du lover at vande blomsterne.

---

8. Du lover at lufte hunden.

---

9. Du lover at ringe hjem.

---

10. Du lover at blive der.

Lav selv nogle eksempler:

1. Hun skal ikke læse bøger.

2. Han skal ikke arbejde den.

3. Han skal ikke være for varm.

4. Hun skal ikke drikke for meget.

5. Hun skal ikke gå til sin mor.

6. Hun skal ikke drikke for meget.

Lav selv nogle eksempler:

Øvelse 2: Du forsikrer din ven om følgende.

Brug: ... SKAL NOK.

Eks.: Du forsikrer din ven om, at han vil nå bussen.

Svar: Du skal nok nå bussen.

1. Du forsikrer din ven om, at det går i orden.
_____
2. Du forsikrer din ven om, at han klarer køreprøven.
_____
3. Du forsikrer din ven om, at Peter kommer.
_____
4. Du forsikrer din ven om, at der kommer sne.
_____
5. Du forsikrer din ven om, at I får pengene.
_____
6. Du forsikrer din ven om, at han får jobbet.
_____
7. Du forsikrer din ven om, at han lærer at tale dansk.
_____
8. Du forsikrer din ven om, at han bliver rask.
_____
9. Du forsikrer din ven om, at det går over igen.
_____
10. Du forsikrer din ven om, at det lykkes.
_____

Lav selv nogle eksempler:

_____

_____

_____

_____

_____

Bemærk: Som svar på et sådant tilbud, bruges ofte udtryk som:

a) Ja / Jo tak, det må du godt. / Det ville være dejligt.

b) Nej tak / Tak, men jeg behøver det ikke. / Det skal du ikke.

Lav selv nogle små tilbud og svar: